

6183 SAYILI AMME ALACAKLARININ TAHSİL USULÜ HAKKINDA KANUN'A GÖRE HACZE İŞTİRAK

*Participation to Attachment according to the Law on the Collection
of Public Receivables No. 6183*

Alper Tunga KÜÇÜK*

Öz

Kamu alacağının tahsili, kamu alacağının kamu hizmetlerinin finansmanını sağlamadaki rolü nedeniyle 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'da özel olarak düzenlenmiştir. Bu kanunda kamu alacağının tahsili için birçok imtiyazın mevcut olduğu ve kamu alacağının korunduğu görülmektedir. Kamu alacağının korunduğu hükümlerden biri hacze iştiraktır. Hacze iştirak, bir alacaklının kendisinden önce başka bir alacaklının koyduğu hacze kanunda düzenlenen şartlarla iştirak etmesidir. Hacze iştirak için 2004 sayılı İcra ve İflâs Kanunu m. 100'de çeşitli şartlar düzenlenmekle birlikte kamu alacakları için bu şartlar geçerli değildir. Ayrıca kamu alacağı için konulan bir hacze özel hukuk alacaklısının iştiraki mümkün değildir. Hacze iştirak bakımından kamu alacakları lehine mevcut olan düzenlemelerin isabetli olup olmadığı sorusuna Anayasa'da düzenlenen temel haklar karşısındaki durumu dikkate alınarak cevap verilmelidir. Çalışmada kamu alacaklarına dair hacze iştirak hükümleri, öğretideki görüşler ile Yargıtay kararları ışığında ayrıntılı şekilde incelenmiş ve bu hükümlerin temel haklara aykırılık teşkil edip etmediği hususunda bir sonuca varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kamu Alacağı, Özel Hukuk Alacağı, Hacze İştirak

Abstract

The collection of public receivables is specifically regulated in the Law on the Collection of Public Receivables no. 6183 due to the role of public receivables in financing public services. In this Law, it is seen that there are

Makalenin Geliş Tarihi: 24.01.2022, **Makalenin Kabul Tarihi:** 14.03.2022.

* Dr. Araştırma Görevlisi, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medenî Usûl ve İcra İflâs Hukuku Anabilim Dalı, e-posta: alper.kucuk@istanbul.edu.tr, ORCID: 0000-0002-0613-1808.

many privileges for the collection of public receivables and the public receivables are protected. One of the provisions protecting public receivables is participation to attachment. Participation to attachment is the participation of a creditor in an attachment served by another creditor before, under the conditions regulated in the Law. Although various conditions are regulated in Art. 100 of the Enforcement and Bankruptcy Law no. 2004 for participation to attachment, these conditions do not apply to public receivables. In addition, a private law creditor can not participate in an attachment served for public receivables. In the study, the provisions of participation to attachment regarding public receivables were examined in detail in the light of the opinions put forward and the decisions of the Supreme Court, and a conclusion has been reached on whether these provisions constitute a violation of fundamental rights.

Key Words: Public Receivables, Private Receivables, Participation to Attachment

GİRİŞ

Hacze iştirak, bir alacaklının kendisinden önce başka bir alacaklının koyduğu hacze kanunda düzenlenen şartlarla iştirak etmesidir¹. Hacze iştirak, özel hukuk alacakları için 2004 sayılı İcra ve İflâs Kanunu (İİK)² m. 100’de

¹ Hacze iştirak hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. **Ejder Yılmaz**, “Hacze Takipli Katılma”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. XXX, 1973/1-4, s. 271-316; **Nevhis Deren Yıldırım**, Türk, İsviçre ve Alman Hukukunda Hacze (Adi) İştirak (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 1989; **Recep Akcan**, Hacze İştirak, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2005; **Talih Uyar**, “Hacze Adi (Takipli) Katılma (İİK m.100)”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, S. 66, 2006, s. 352-376; **Rüçhan Söhmen**, İcra ve İflâs Hukukunda Hacze İştirak (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 1992; **Cemal Toprak**, Hacze İştirak (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2003; **Alper Tunga Küçük**, 2004 Sayılı İcra ve İflâs Kanunu Kapsamında Hacze Takipli İştirak (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2014; **Beren Pehlivanoglu**, Kamu Alacakları Bakımından Hacze İştirak (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2020.

² İcra ve İflâs Kanunu’nda hacze iştirak esas olarak, 100. maddede “*hacze iştirak derecelerinin teşkili*” (takipli iştirak) ve 101. maddede “*önce icrası lazım gelen merasime lüzum olmaksızın iştirak*” (takipsiz iştirak) şeklinde düzenlenmiştir. Ek olarak İİK m. 91, m. 102, m. 104, m. 120 m. 150/f’de hacze iştirake ilişkin düzenlemeler bulunmaktadır. Sayılan maddelerin dışında İİK m. 268’de ihtiyati hacizlerin “*icrai hacizlere iştirak*”i düzenlenmiştir.

sıkı şartlara bağlı kılınmışken³ 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'da (AATUHK) kamu alacakları lehine ayrı bir sisteme tabi tutulmuştur.

Kamu alacağı, kamu hizmetlerinin⁴ finansmanı amacıyla devletin, kamusal yükümler ya da borç ilişkisi çerçevesinde idari işlemlerle sağladığı kamu gelirleridir⁵. Kamu geliri ise devletin yüklediği fonksiyonları gerçekleştirmek ve dolayısıyla kamu harcamalarının finansmanını sağlamak için devlet ve diğer kamu kuruluşlarının anayasal sınırlar içinde başvurduğu ve değerlendirdiği çeşitli kaynaklardan elde ettiği gelirlerin tümüdür⁶. Kamu alacakları, kamu gelirlerinin içinde en büyük paya sahip olup devletin egemenliğine ve kamu gücüne dayanılarak elde edilir⁷. Devletin, yüklediği

³ Bu şartlar takip, öncelik, belge ve süre şartıdır. Bu şartları içeren İİK m. 100, I'e göre, "ilk haciz üzerine satılan malın tutarı vezneye girinceye kadar aynı derecede hacze iştirak edebilecek alacaklılar: 1- İlk haciz ilamsız takibe müstenitse takip talebinden ve ilama istinat ediyorsa dava ikamesinden mukaddem yapılmış bir takip üzerine alınan aciz vesikasına, 2- Yukarıki fıkrada yazılı tarihlerden önce açılmış bir dava üzerine alınan ilama, 3- Aynı tarihlerden mukaddem tarihli resmi veya tarih ve imzası tasdikli bir senede, 4- Aynı tarihlerden mukaddem tarihli resmi dairelerin veya yetkili makamların yetkileri dâhilinde ve usulüne göre verdikleri makbuz veya vesikaya istinat eden alacaklılardır". İsviçre hukukunda kanunda öngörülen şartlara sahip olan alacaklılar bir grup oluştururlar ve alacaklarını müşterek olarak alırlar. Ancak bu şartlar arasında hukukumuzun aksine belge şartı bulunmaz. İsviçre hukukundaki hacze iştirak sistemine dair bkz. **Jolanta Kren Kostkiewicz**, SchKG Kommentar, Orell Füssli Kommentar, 20., Aufl., 2020, s. 372-376.

⁴ Kamu hizmeti, devlet ya da diğer kamu tüzel kişileri tarafından veya bunların gözetim ve denetimleri altında, genel ve ortak gereksinimleri karşılamak, kamu menfaati veya çıkarını sağlamak için yapılan ve topluma sunulmuş bulunan sürekli veya düzenli etkinliklerdir. Bkz. **A. Şeref Gözübüyük/Turgut Tan**, İdare Hukuku C. I Genel Esaslar, 13. Bs., Ankara, Turhan Kitabevi, 2019, s. 552 vd.; **İl Han Özay**, Günışığında Yönetim, İstanbul, Filiz Kitabevi, 2017, s. 223 vd.

⁵ **Mualla Öncel/Ahmet Kumrulu/Nami Çağan/Cenker Göker**, Vergi Hukuku, 29. Bs., Ankara, Turhan Kitabevi, 2020, s. 164; **Özhan Uluatam/Yaşar Methibay**, Vergi Hukuku, 5. Bs., Ankara, İmaj Yayınları, 2001, s. 92-93; **Doğan Şenyüz/Mehmet Yüce/Adnan Gerçek**, Vergi Hukuku, Bursa, Ekin Kitabevi, 2011, s.251; **Adnan Gerçek**, Kamu Alacaklarının Tahsil Hukuku, 5. Bs., Bursa, Ekin Yayınevi, 2017, s. 2; **Altan Rençber**, Vergi İcra Hukukunda Ödeme Emri, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2014, s.15. Kamu alacağının diğer bir tanımı için bkz. **Sıddık Sami Onar**, İdare Hukukunun Umumi Esasları, C.III, 3. Bs., İstanbul, Hak Kitabevi, 1966, s. 1647-1648.

⁶ **Abdurrahman Akdoğan**, Kamu Maliyesi, Ankara, Gazi Yayınları, 2009, s. 101; **Emine Orhaner**, Kamu Maliyesi, Ankara, Siyasal Kitabevi, 2007, s. 131; **Selahaddin Tuncer**, "İktisadi Kalkınma ve Amme Varidatı", Maliye Araştırma Merkezi Konferansları, S. 5, 1959, s. 175-204, s. 176.

⁷ **Hasan Hüseyin Bayraklı**, Vergi İcra Hukuku, Afyon, Celepler Matbaacılık, 2017, s. 13. Para ve vergi cezaları gibi bazı kamu alacaklarının temel amacı gelir elde etmek olmasa da bu durum, kamu alacaklarının görmüş olduğu fonksiyonu kural olarak etkilememektedir.

fonksiyonları gerçekleştirmek için öneme sahip olan kamu alacaklarının korunması ve hızlı bir şekilde tahsiline ilişkin yetkilere sahip olması gerektiği düşüncesinden hareketle⁸ kamu alacağının tahsili için ayrı bir kanun düzenlenmiştir⁹. Bu Kanun, 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'dur¹⁰.

Bkz. **Ümit Süleyman Üstün**, Kamu Alacaklarında Rüçhan Hakkı, İstanbul, Legal Yayınevi, 2013, s. 9.

- ⁸ Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'un gerekçesinde, kamu alacaklarının nitelik itibarıyla özel hukuk alacaklarından farklı olduğu, kamu hizmetlerinin kesintisiz işleminin zorunlu olmasının, bu hizmetlerin karşılığını teşkil eden kamu alacaklarının belirli süreler içinde ve kısa zamanda tahsilini zorunlu kıldığı ifade edilmiştir. Bu bağlamda gerekçede İcra ve İflâs Kanunu'nda yer alan bazı düzenlemelerin, kamu alacaklarının tahsilinde aynen uygulanmasının mümkün olmadığı, dolayısıyla hem borçlulara hem de idareye kolaylık ve fayda sağlayacak ayrı bir sistemin kurulmasının gerekli olduğu belirtilmiştir. Bkz. Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun Gerekçesi, Kanun Tasarısı ve Komisyon Raporları. Ayrıca bkz. **Üstün**, Rüçhan Hakkı, s. 17-18. Kamu alacaklarının tahsili ile özel hukuk alacaklarının tahsili arasında önemli farklılıklar bulunmaktadır. Kamu alacaklarının tahsilinde icra hukukundaki icra dairelerinin yerine tahsil dairesi bulunmaktadır. Kamu idaresi hem alacaklı hem tahsil dairesi konumunda yer alır. Bu takiplerde takip talebine gerek olmayıp, ödeme emrine itiraz için dava açılması gerekir. Kamu alacaklarının tahsilinde hacze iştirak bakımından kamu idaresine ayrıcalıklar tanınmıştır. Kamu alacaklarının tahsilinin özel hukuk alacaklarının tahsilinden diğer farklarına örnek olarak kamu idaresinin hacizli malı bizzat mülkiyetine geçirebilmesi, satıştan artan bedeli takibe konu olmayan diğer muaccel borçlara mahsup edebilmesi ve kamu idaresinin bizzat kendisinin ihtiyati hacze karar verebilmesi gösterilebilir. Bkz. **Hakan Pekcanitez/Oğuz Atalay/Meral Sungurtekin Özkan/Muhammet Özkes**, İcra ve İflâs Hukuku Ders Kitabı, 7. Bs. İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2020, s. 352-356; **Murat Atalı/İbrahim Ermenek/Ersin Erdoğan**, İcra ve İflâs Hukuku, 4. Bs., Ankara, Yetkin Yayınları, 2021, s. 11.
- ⁹ **Üstün**, Rüçhan Hakkı, s. 10; **Cemal Başar**, "Kamu İcra Hukukunun Anayasal Temelleri", Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 16, Özel S. 2014 (Basım Yılı: 2015), Prof. Dr. Hakan Pekcanitez'e Armağan, s. 4567-4611, s. 4573. Bununla birlikte kamu borçlusunun, borcun tahsilinden sonraki durumu bakımından devletin anayasal düzenleme ile güvence altına almış olduğu vatandaşlık hakları ile taraf olduğu uluslararası sözleşme hükümleri gereğince, devletin sorumluluğunun göz ardı edilmemesi gerekir. Bkz. **Muhsin Koçak**, Vergi-İcra Hukuku, 2. Bs., Ankara, Seçkin Yayınları, 2018, s. 18.
- ¹⁰ Öğretide kamu alacaklarının özel bir kanun ile düzenlenmesine dair farklı görüşler ileri sürülmüştür. Bir görüşe göre, kamu alacaklarının takip ve tahsilini idari bir usüle tabi tutmanın hukukî sebebini ve esasını idare hukuku içinde aramak gerekir. İdare hukukunun, bu alandaki imtiyazların ve idari usüllerin esası; kolektif ihtiyaçların ve kamu menfaatinin karşılanması ve korunabilmesi için icra edilecek faaliyetlerde idarenin daha geniş yetki, hızlı ve imtiyazlı usüllere dayanması zorunluluğudur. Zira idare hukukunun dayandığı esas; kamusal menfaatin kişisel menfaate üstünlüğü ve kişisel menfaatin mutlaka kamusal menfaate uyması zorunluluğudur. Bkz. **Onar**, s. 1648; **Muhittin Tancı/Vural Arıkan/Polat Yalçın**, İzahlı İçtihatlı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun ve Tahsilatla İlgili Diğer Kanunlar, Ankara, Balkanoğlu Matbaacılık, 1975, s. 3. Kamu

Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'un uygulama alanı m. 1 ve m. 2'de düzenlenmiştir. AATUHK m. 1'e göre, "*Devlete, vilâyet hususi idarelerine ve belediyelere ait vergi, resim, harç, ceza tahkik ve takiplerine ait muhakeme masrafı vergi cezası, para cezası gibi asli, gecikme zammı, faiz gibi fer'i âmme alacakları ve aynı idarelerin akitten¹¹, haksız fiil ve haksız iktisaptan doğanlar dışında kalan¹² ve amme hizmetleri tatbikatından mütevellit olan diğer alacakları ile; bunların takip masrafları*

alacakları ile özel hukuk alacaklarının takip ve tahsilindeki farklılığın kamu menfaatinin bireysel menfaatin önüne geçeceği ilkesinin bir yansıması olduğu yönünde bkz. **Mustafa Balci**, Kamu İcra Hukuku ve 6183 Sayılı Kanun Uygulaması, 2. Bs., İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2021, s. 577. Aksi yöndeki görüşe göre, alacakların kısa sürede ve az masrafla tahsili, devletin görevi olup kural olarak bu konuda özel hukuk alacakları ile kamu alacakları arasında fark olmaması gerekir. Bu bağlamda kamu alacaklarının tahsilinin farklı kanunda düzenlenmesine gerek olmayıp bunlara ilişkin hükümlerin de İcra ve İflâs Kanunu içerisinde düzenlenmesi gerekir. Bkz. **Yusuf Karakoç**, Vergi Hukuku, 5. Bs., Yetkin, Ankara, 2011, s. 575-576; **Ahmet Kumrulu**, "Vergi İcra Hukukuna Kavramsal Bir Yaklaşım", Prof. Dr. Akif Enginay'a 65. Yaş Armağanı, Ankara, 1981, s. 647-668, s. 652; **Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes**, s. 39. Bu yöndeki diğer bir görüşe göre, kamu alacaklarına tanınan imtiyazların ortaya çıkardığı sorunlar nedeniyle 6183 sayılı Kanun'un kaldırılarak kamu alacakları için de özel hukuk alacakları için geçerli olan takip usûllerinin benimsenmesi isabetli olur. Bkz. **Necmettin Berkin**, İcra Hukuku Rehberi, C. I, Filiz Kitabevi, İstanbul, 1979, s. 20; **İbrahim Aşık**, "Kamu Alacağı Sebebiyle Konulan Hacze İştirak (Edilememesi) ve Kamu Alacağının Hacze İştirak Etmesinde Ortaya Çıkan Sorunlar", Prof. Dr. Ejder Yılmaz'a Armağan, C. I, Ankara, Yetkin Yayınları, 2014, s. 379-395, s. 392. Kamu alacaklarının tahsilinin ayrı bir kanunda düzenlenmemesini savunan diğer bir görüş ise gerekçe olarak Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkındaki Kanun hükümlerinin birçoğunun İcra ve İflâs Kanunu'ndaki hükümlerin tekrarı olduğunu göstermiştir. Bkz. **Sabri Şakir Ansay**, Hukuk ve İcra İflâs Usulleri, Ankara, 1960, s. 16; **İlhan E. Postacioğlu**, İcra Hukuku Esasları, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Fakülteler Matbaası, 1982, s. 21. Nihayet diğer bir görüşe göre, kamu alacaklarına yönelik düzenlemeler, bazı imtiyazlar tanınarak İcra ve İflâs Kanunu'nda yer almalıdır. Bkz. **Pınar Çiftçi**, İcra Hukukunda Menfaat Dengesi, Ankara, Adalet Yayınevi, 2010, s. 186; **Pınar Çiftçi**, "Menfaat Dengesi Çerçevesinde Genel İcra Hukuku ile Kamu İcra Hukukunun Karşılaştırılması", Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi C. 12, Özel S., 2010 (Basım Yılı: 2012), s. 313-379, s. 329.

¹¹ Sözleşme kavramı, özel hukuk sözleşmelerini kapsamakta olup idari sözleşmelere teşmil edilemez. Çünkü idari sözleşmelerin esası, karakteri ve en önemli ölçütü bunlardan idare lehine doğacak alacakların icrai kararı ve re'sen hareket yetkisine dayanan idari usûllerle tahsil edilebilmeleridir. Bkz. **Onar**, s. 1650; **Çetin Arslan**, "Kamu Alacaklarında Gecikme Zammı ve Faiz", Yargıtay Dergisi, S. 4, C. 29, 2003, s. 504-541, s. 506.

¹² Keza İİK m. 47'ye göre, "*Devletin bir akitten veya haksız bir fiilden doğan alacakları hakkında bu Kanunun hükümleri cereyan eder*". Sözleşmeden, haksız fiil ve haksız kazanımdan doğan alacakların Amme Alacaklarının Tahsil Usulü hakkında kanun ile takip edilemeyeceğine dair Danıştay 9. D.'nin E. 1990/1412, K. 1990/1412 ve 14.05.1991 tarihli kararı için bkz. **Gökhan Yerlikaya**, Açıklamalı ve İçtihatlı 6183 Sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun Şerhi, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2012, s. 20.

hakkında bu Kanun hükümleri tatbik olunur". AATUHK m. 2'ye göre ise, "Muhtelif kanunlarda Tahsili Emval Kanununa göre tahsil edileceği bildirilen her çeşit alacaklar hakkında da bu Kanun hükümleri tatbik olunur"¹³.

Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'da hacze iştirak, kanun koyucunun kamu alacaklarının tahsiline kamu menfaati nedeniyle ayrı bir önem vererek kamu alacakları lehine tanıdığı ayrıcalıklardan biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Çalışmada öncelikle özel hukuk alacağı için konulan kesin hacze ve ihtiyati hacze kamu alacağının hangi koşullarda iştirak edebileceği incelenecektir. Ardından kamu alacağı için konulan hacze özel hukuk alacağının iştirak edip edemeyeceği ve son olarak kamu alacakları için konulan hacizler arasındaki ilişki değerlendirilecektir.

I. GENEL OLARAK AMME ALACAKLARININ TAHSİL USULÜ HAKKINDA KANUN'DAKİ HACZE İŞTİRAK DÜZENLEMELERİ

Kamu alacağının güvence altına alınması için kanun koyucu çeşitli önlemler öngörmüştür¹⁴. Söz konusu önlemlerden biri hacze iştirak kurallarında yer almaktadır. Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'da hacze iştirak, İcra ve İflâs Kanunu'ndan oldukça farklı şekilde düzenlenmiştir. Söz konusu kuralların diğer alacaklılara kıyasla kamu alacaklısını koruyan kurallar olduğunu ifade etmek gerekir¹⁵.

Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'da hacze iştirake dair üç madde yer almaktadır. Bu düzenlemelerden ilki, "amme alacaklarında rüçhan hakkı" kenar başlıklı 21. maddedir. Bu maddede özel hukuk alacağı

¹³ Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'un kapsamı dışında kalan kamu alacakları için bkz. **S. Binnur Çelik**, Kamu Alacaklarının Takip ve Tahsil Hukuku (Vergi İcra Hukuku), İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2018, s. 14-16.

¹⁴ **Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes**, s. 354; **Öncel/Kumrulu/Çağan/Göker**, s. 160 vd. Söz konusu kurallar, kamu alacağını koruyan önlemler olarak da ifade edilmektedir. Bkz. **Yusuf Ziya Taşkan**, Vergi Hukuku, 4. Bs, Ankara, Adalet Yayınevi, 2021, s. 252 vd. Bu kurallar kamu alacaklarına ilişkin korunma hükümleri olarak da belirtilmektedir. Bkz. **Koçak**, s. 126; **Erdoğan Öner**, Vergi Hukuku, 12. Bs., Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2020, s. 195.

¹⁵ **Ramazan Arslan/Ejder Yılmaz/Sema Taşpınar Ayvaz/Emel Hanağası**, İcra ve İflâs Hukuku, 6. Bs., Ankara, Yetkin Yayınları, 2020, s. 297; **Kazım Yılmaz**, 6183 Sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun Uygulaması, İstanbul, Bilnet Matbaacılık, 2015, s. 189; **S. Ateş Oktar**, Vergi Hukuku, 14. Bs., İstanbul, Türkmen Kitabevi, 2019, s. 321 vd.; **Mustafa Balci**, Kamu İcra Hukuku ve 6183 Sayılı Kanun Uygulaması, 2. Bs., İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2021, s. 577.

için konulan hacze kamu alacağı için konulan haczin hangi koşullarla iştirak edebileceği düzenlenmiştir. Hacze iştirake dair ikinci düzenleme, “*amme idareleri arasında hacze iştirak*” kenar başlıklı 69. maddedir. Bu hükümde kamu alacağı için konulan hacze başka bir kamu alacağı için konulan alacağın hacze iştirak edip edemeyeceği düzenlenmiştir. AATUHK m. 74’te ise hacze iştirakin mevcut olması durumunda paraya çevirmenin nasıl yapılacağı düzenlenmiştir.

II. ÖZEL HUKUK ALACAĞI İÇİN KONULAN HACZE KAMU ALACAĞININ İŞTİRAKİ

A. Kural

Özel hukuk alacağı için konulan hacze kamu alacağının iştiraki AATUHK m. 21, I’e göre mümkündür. Bu hükme göre, üçüncü şahıslar tarafından haczedilen malın paraya çevrilmesinden önce bu mala kamu alacağı için de haciz konulursa, bu alacak ilk hacze iştirak edebilir¹⁶. Söz konusu düzenlemede belirtilen “*üçüncü şahıs*”, hacze iştirak eden kamu idaresi dışındaki herhangi bir kişi ya da kurumu ifade etmektedir¹⁷.

Kamu alacağı için konulan haczin kendinden önceki hacze iştirak edebilmesi için, haczin aynı mal üzerine konulmuş olması gerekir¹⁸. AATUHK m. 21’deki “*o mal üzerine amme alacağı için de haciz konulursa*”

¹⁶ **Adnan Deynekli/Sedat Kısa**, Hacizde ve İflâsta Sıra Cetveli, 3. Bs., Ankara, Turhan Kitabevi, 2005, s. 66; **Akcan**, s. 141; **Timuçin Muşul**, Haciz ve Hacze İştirak, Ankara, Adalet Yayınevi, 2019, s. 737; **Gerçek**, s. 200; **Atalı/Ermenek/Erdoğan**, s. 245; **Yusuf Karakoç**, Kamu İcra Hukuku, Ankara, Yetkin Yayınları, 2016, s. 126-127; **Öner**, s. 196.

¹⁷ **Üstün**, Rüçhan Hakkı, s.136. “[...] Somut olayda, her iki idarenin alacağı da kamu alacağı olup 6183 Sayılı Kanun uyarınca iştirak şartlarının oluşmadığı anlaşılmaktadır. Bedeli paylaşımına konu araç üzerinde sıra cetvelinin düzenlendiği tarih itibarıyla, özel hukuk tüzel kişileri ile gerçek kişiler tarafından daha önceki tarihte konulmuş bir haciz bulunmadığından, olayımızda anılan yasanın 21/1. maddesinin uygulama kabiliyeti bulunmayıp, şikayete konu sıra cetvelinde 6183 Sayılı Kanun’un 69. maddesi gereğince satış bedelinden ilk önce haczi yapan şikayetçi idarenin alacağının ödeneceği göz önünde bulundurularak şikayetin kabulüne karar verilmesi gerekirken [...]”, Y. 23. HD., E. 2018/2175, K. 2021/103, T. 19.01.2021 (Kazancı, Erişim Tarihi: 23.01.2022).

¹⁸ **Üstün**, Rüçhan Hakkı, s. 160; “[...] SSK Başkanlığınca 21.03.2005 günü haczedilen mallarla Z.G.’nin dosyasından 25.02.2005 günü haczedilen malların aynı olduğunda uyumsuzluk bulunmadığından... satış bedelinin davalı Z.G. ile davacı kurum arasında garameten taksimine karar verilmek gerekir [...]”, Y. 19.HD., E. 2007/4092, K. 2007/8189, T. 27.09.2007 (**Mahmut Bilgen**, İcra ve İflâs Hukukunda Sıra Cetveli, 2. Bs., Ankara, Adalet Yayınevi, 2014, s. 125).

ifadesinden ve hacze iştirakin doğasından haczin aynı mal üzerine konulması gerektiği anlaşılmaktadır.

Kamu alacağının iştirak edeceği özel hukuk alacağı için konulmuş olan ilk haczin, kesin haciz¹⁹ olması zorunludur. Kamu alacağının hacze iştirakinin, üçüncü kişiler tarafından haczedilen malların paraya çevrilmeden önce olmasına yönelik şart da bunu göstermektedir²⁰. Zira satış, kural olarak ancak kesin hacizde mümkündür²¹.

AATUHK m. 21’de hacze iştirak eden kamu alacağı için konulan haczin, kesin haciz mi ihtiyati haciz mi olduğu açıkça belirtilmemiştir. Bu konuya dair öğretide ileri sürülen bir görüşe göre, maddede yer alan “*haciz*” ifadesi, ihtiyati haczi de kapsayacak şekilde geniş olarak yorumlanmalıdır²². Böyle bir

¹⁹ “[...] *Haciz cebri icra organı tarafından yapılan devlete ilişkin bir hakimiyet tasarrufu olup, icra takibinin konusu olan belli bir para alacağının ödenmesini sağlamak için, bu yolda istemde bulunan alacaklı lehine, söz konusu alacağı karşılayacak miktar ve değerdeki borçluya ait mal ve haklara, icra memuru tarafından hukuken el konulmasıdır* [...]” Y. HGK, E. 2017/347, K. 2019/837, T. 02.07.2019 (<https://karararama.yargitay.gov.tr/>, Erişim Tarihi: 23.01.2022). Yargıtay’ın bu tanımı, esasen kesin haczin tanımıdır. Ayrıca bkz. **Pekantez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes**, s. 157; **Atalı/Ermenek/Erdoğan**, s. 189; **Vildan Peksöz**, “Spor Kulüplerinin Özel Müzelerinde Yer Alan Kültür Varlığı Niteliğindeki Mallarının Haczi”, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 28, S. 3, 2020, s. 941-964, s. 944.

²⁰ “[...] *Kamu alacaklarından dolayı konulan hacizle ilgili iştiraki düzenleyen 6183 sayılı Yasanın 21. Maddesinde kamu alacağının hacze iştiraki için bir malın öncelikle kesin olarak haczedilmiş, henüz paraya çevrilmemiş ve kamu alacağı için de haczedilmiş olması gerekir* [...]” Y. 19. HD., E. 8489, K. 2457, T. 20.03.2003 (**Akcan**, s. 100 dn. 484; **Turgut Candan**, *Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun-Açıklamalı*, 3. bs, Ankara, Maliye ve Hukuk Yayınları, 2013, s. 135); “[...] *6183 sayılı Kanunun 21. Maddesinde kamu alacağının iştirak edebileceği haczin kesin haciz olması gerektiği hükmüne bağlanmıştır* [...]” Y. 19. HD., E. 5856, K. 7733, T. 25.09.1997 (**Deynekli/Kısa**, s. 322, no. 282); “[...] *Olayda kamu alacağının iştiraki söz konusu olduğundan, iştirak için bir malın öncelikle kamu idareleri dışında bir alacaklı tarafından haczedilmiş (kesin haciz) olması gerekir* [...]” Y. 19. HD., E. 1997/8692, K. 1998/1350, T. 26.02.1998 (Kazancı, Erişim Tarihi: 23.01.2022).

²¹ **Üstün**, *Rüçhan Hakkı*, s. 142. Kural böyle olmakla birlikte İcra ve İflas Kanunu’nda istisnaî bir hâl bulunmaktadır. İİK m. 108, II’ye göre, “*muvakkaten veya ihtiyaten haczedilen mallar ancak 113 üncü maddenin son fıkrasında yazılı hallerde satılabilir*”. İİK m. 113, II’ye göre de “*icra memuru kıymeti süratle düşen veyahut muhafazası masraflı olan malların satılmasına her zaman karar verebilir*”. Bu konuda ayrıca bkz. **Mert Namlı**, *İcra Hukukunda Taşınmaz Malların Haczi ve Paraya Çevrilmesi*, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2019, s. 336.

²² **Edip Şimşek**, *Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Kanun Şerhi*, 2. Bs., Alfa Basım Yayın, İstanbul, 1996, s. 172; **M. Cengiz Ünlü**, *Açıklamalı-İçtihatlı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun*, Ankara, Seçkin Yayınevi, 2001, s. 227; **Yılmaz Özbacı**, *Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun Yorum ve Açıklamaları*, Ankara, Oluş Yayıncılık, 2006, s. 279.

yorum, Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'un mantığına uygun olur²³.

Bizim de katıldığımız aksi yöndeki görüşe göre ise, maddede belirtilen “*haciz*” ifadesinden anlaşılması gereken kesin hacizdir²⁴. Zira AATUHK m. 21’de kamu alacakları için konulan ihtiyati haczin hacze iştirake imkân verdiğine dair bir hüküm yer almamaktadır. Nitekim Yargıtay kararları da bu yöndedir. AATUHK m. 21’deki “*haciz*” ifadesi, ihtiyati haczi de kapsayacak şekilde yorumlanamaz²⁵. Kanun koyucu hacze iştirak eden kamu alacağı için konulan haczin ihtiyati haciz de olabileceğini amaçlasaydı AATUHK m. 21’de bu hususu “*ihtiyati haciz*” ifadesine yer vererek düzenlerdi²⁶. Zira “*ihtiyati haciz*”, Kanun’da açıkça düzenlenmiştir (AATUHK m. 13-16). Bu düzenlemeler haricinde de çeşitli maddelerde bu ifadeye yer verilmiştir (AATUHK m. 17, m. 18 ve m. 20). Bu nedenle AATUHK m. 21’deki “*haciz*” ifadesinin yalnızca kesin haciz anlamına gelebileceği kanaatindeyiz. Aksi yorum, hacze iştirak hükümlerindeki kamu alacaklısı ile özel hukuk alacaklısı arasındaki menfaat dengesine aykırılığı²⁷ daha da derinleştirir.

Eğer kamu alacağı için konulan ihtiyati hacizler söz konusuysa, bu ihtiyati hacizlerin kesinleşip kesinleşmedikleri belirlenmelidir²⁸. Kamu

²³ **Özbalcı**, s. 279.

²⁴ **Deyneklî/Kısa**, s. 73; **Akcan**, s.155; **Nizam İpekçi**, İhtiyati Haciz ve Hacze İştirak, İpekçi Yayıncılık, s. 113; **Enver Karmış**, “İmtiyazlı İşçi Alacağı, Kamu Alacağı, Üçüncü Şahıstaki Alacak ve TMSF ile Kamu Bankalarının Amme Alacağı Takibinde Sıra Cetveli”, İstanbul Barosu Dergisi, 2005, C. 79, S. 2, s. 383; **Üstün**, Rüçhan Hakkı, s.162.

²⁵ “[...] 6183 sayılı Yasanın 21. Maddesinde ihtiyati haczin de ilk hacze iştirak imkanı verdiğine ilişkin bir hüküm bulunmadığından, bu hüküm ihtiyati haczi de kapsayacak şekilde yorumlanamayacağından Vergi Dairesinin ihtiyati haczi ilk hacze iştirak imkanı vermez [...]” Y. 19. HD, E. 1997/6132, K. 1997/9029 (Lexpera, Erişim Tarihi: 23.01.2022); Y. 19. HD, E. 5461, K. 7123, T. 29.06.2006 (**Talih Uyar/Alper Uyar/ Cüneyt Uyar**, İcra ve İflâs Kanunu Şerhi, C.II, 2. bs., Ankara, Bilge Yayınevi, 2012, s. 2802 dn. 20); Y. HGK. E. 2004/19-181, K. 2004/195, T. 31.03.2004; Y. 19. HD., E. 2005/6026, K. 2005/11342, T. 17.11.2005 (Kazancı, Erişim Tarihi: 23.01.2022); Y. 19. HD., 04.10.2007, E. 2007/4006, K. 2007/8606 (**Muşul**, Haciz, s. 737 dn. 897).

²⁶ Nitekim İcra ve İflâs Kanunu’nda da ihtiyati haciz alacaklısının kesin hacze iştiraki açıkça düzenlenmiştir (İİK m. 268). Bu konuda bkz. aşa. IV.

²⁷ Bu konuda bkz. aşa. VI.

²⁸ “[...] 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun’un 21/I inci maddesinin uygulanabilmesi ancak kamu alacağı için kesin haciz konulmuş olması halinde mümkündür. Dosyanın incelenmesinden bir kısım haciz zabutlarının ihtiyati haciz başlığını taşıdığı görülmüştür. Bu durumda mahkemece davalı vergi dairesi alacakları için konulmuş kesin hacizlerin ve ihtiyati hacizlerin kesinleşip kesinleşmediklerinin saptanması suretiyle bir karar verilmesi gerekir [...]”, Y. 19. HD., E.2009/1212, K. 2009/2360, T. 26.03.2009 (**Bilgen**, s. 120).

alacağından dolayı uygulanan ihtiyati hacze, mükellef yedi gün içerisinde itiraz etmemişse, ihtiyati haciz kesin hacze dönüşür. Bu durumda AATUHK m. 21, I uyarınca hacze iştirak mümkün olur²⁹.

Özel hukuk alacağı için konulan ilk hacze kamu alacağının iştiraki için haczi koyduranın kamu idaresi olup olmadığının önemi yoktur³⁰. Önemli olan alacağın Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'un uygulama alanı kapsamına dâhil olmasıdır. AATUHK m. 1 veya m. 2 kapsamına giren kamu alacaklarına Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun uygulanır³¹. Ayrıca özel kanunlarda hakkında Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'un uygulanacağına dair atıf yapılan alacaklar da kendilerinden önce özel hukuk alacakları için konulan hacizlere iştirak edebilir³². Bu anlamda Sosyal Güvenlik Kurumu'nun alacakları³³ ile Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonuna devredilen bankaların alacakları da³⁴ AATUHK m. 21, I'e göre hacze iştirak edebilir³⁵.

Özel hukuk alacağı için konulan hacze kamu alacağının iştiraki, İcra ve İflâs Kanunu'ndaki hacze iştirak düzenlemesinde olduğu gibi bir süre ile sınırlanmıştır. Bununla birlikte Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'da belirlenen hacze iştirak süresi, İİK m. 100'deki hacze iştirak süresinden farklıdır. İİK m. 100'e göre hacze iştirak, "*satılan malın tutarının vezneye girmesine kadar*³⁶" mümkünken AATUHK m. 21, I'e göre hacze iştirak "*haczedilen malların paraya çevrilmesine kadar*" söz konusu olabilir. Görüldüğü üzere, hacze iştirakin mümkün olduğu süre, kamu alacakları için

²⁹ Muşul, Haciz, s. 738.

³⁰ Karakoç, Kamu İcra, s. 91.

³¹ Bkz. yuk. Giriş.

³² Üstün, Rüçhan Hakkı, s.152.

³³ "[...] Sosyal Güvenlik Kurumu alacağının, kamu alacağı olması nedeniyle 6183 Sayılı Kanunun 21/1 hükmü uyarınca ilk hacze iştirak hakkı bulunduğundan, satış bedelinden garameten yararlandırılmasında bu isabetsizlik olmayıp, sonucu itibariyle Sosyal Güvenlik Kurumu hakkındaki şikayetin reddi doğrudur [...]" Y. 19.HD., E. 2008/1075, K. 2008/3448, T. 04.04.2008, (Kazancı, Erişim Tarihi: 23.01.2022).

³⁴ "[...] 4389 sayılı Bankalar Kanunu'nun 15/3, 15/7-b ve 15 a maddelerine göre davacı Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu'nun alacaklarının kamu alacağı niteliğinde olduğu ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'un 21/1 nci maddesinin tanıdığı hacze iştirak imkanından yararlanacağı kuşkusuzdur [...]" Y. 19. HD., E. 2005/6026, K. 2005/11342, T. 17.11.2005, (Kazancı, Erişim Tarihi: 23.01.2022).

³⁵ Üstün, Rüçhan Hakkı, s.152.

³⁶ Bu ifadenin İİK m. 9 uyarınca icra dairesi hesabı şeklinde anlaşılması gerektiğine dair bkz. Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası, s. 296 dn. 3.

özel hukuk alacaklarına göre daha kısadır³⁷. Paraya çevrilme tarihinden sonra konulan hacizler, ilk hacze iştirak edemez³⁸. Kamu alacakları için konulan haczin tarihi, iştirakin mümkün olup olmaması bakımından önem arz ettiğinden, yargı organlarınca kamu alacağından dolayı satış tarihinden önce haciz konulup konulmadığının araştırılarak karar verilmesi gerekir³⁹. Ayrıca belirtmek gerekir ki kamu alacakları için düzenlenen hacze iştirak süresinde kamu alacağının tahakkuk ettiği tarihin önemi bulunmaz. Önemli olan haciz koyulmuş mal üzerine bu malın satış tarihinden önce bir haciz konulmasıdır⁴⁰.

³⁷ Örneğin bir taşınmaz satıldığında, taşınmazı alan kimse icra müdüründen İİK m. 130'a göre 10 güne kadar süre alabilmektedir. Bu takdirde para, satış tarihinden 10 gün sonra vezneye girecektir. Dolayısıyla satış (paraya çevrilme) tarihi ile paranın vezneye girdiği tarih birbirinden farklıdır. Bkz. **Akcan**, s. 156-157; **Üstün**, Rüçhan Hakkı, s. 164. Belirtmek gerekir ki İİK m. 130, 7343 sayılı Kanun ile değişikliğe uğramıştır. Maddenin 7343 sayılı Kanun ile değişik hâli şu şekildedir: “*İhale alıcısı, ihalenin feshi talep edilmiş olsa dahi artırma sonuç tutanağının ilanından itibaren yedi gün içinde satış bedelini nakden ödemek zorundadır*”. Yapılan değişikliklerin uygulanmasına Adalet Bakanlığınca belirlenen il veya ilçelerde, 111/b maddesinin uygulanmasına ilişkin yönetmeliğin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren başlanır ve bu değişiklikler en geç bir yılın sonunda ülke genelinde uygulanır (7343 sayılı Kanun geçici m. 18, II). İcra ve İflâs Kanunu Uyarınca Elektronik Ortamda Yapılacak Satışların Usulü Hakkında Yönetmelik ise 08.03.2022 tarihinde Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Öğretide İİK m. 100’deki hacze iştirak süresinin Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun’daki gibi malın paraya çevrilmesine kadar şeklinde düzenlenmesi gerektiği ifade edilmektedir. Çünkü paranın vezneye girmesi arzı bir tarih olup sabit değildir. Kamu alacakları için öngörülen süre ise sabit olduğundan ortaya çıkması muhtemel sorunlarına önüne geçilmiş olmaktadır. Bkz. **Ansay**, s. 123; **Saim Üstündağ**, İcra Hukukunun Esasları, 8. Bs., İstanbul, Fakülteler Matbaası, 2004, s. 231-232; **Postacıoğlu**, s. 438-439; **Yılmaz**, Takipli Katılma, s. 287-288; **Senai Olgaç/Haydar Köymen**, Kazai ve İlmî İçtihatlarla Türk İcra ve İflâs Kanunu, 2. Bs., İstanbul, 1965, s. 855; **Üstün**, Rüçhan Hakkı, s.164. Öğretideki diğer bir görüşe göre de “*satılan malın tutarı vezneye girinceye kadar*” ifadesinin mal paraya çevrilinceye kadar şeklinde anlaşılması doğru olsa da Kanun’un ifadesi mutlaktır. Bkz. **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası**, s. 296 dn. 4. İİK m. 100’deki hacze iştirak süresinin *malın ilk ihale edildiği ana kadar* şeklinde sınırlanması gerektiği yönünde bkz. **Küçük**, s. 97, s. 103 ve s. 158.

³⁸ “[...] Somut olayda davacı SSK tarafından satıştan sonra (14.4.1995) 4.5.1995 tarihinde uygulanan haciz anılan yasa hükmü gereğince iştirak hakkı vermez [...]”, Y. 19. HD, E. 4976, K. 6947, T. 02.07.1996 (**Deynekli/Kısa**, s.342, no. 316).

³⁹ “[...] Tetkik Mercii Hakimliğince icra dosyasındaki tapu kaydı sureti ile yetinilmeyip hem davalı Vergi Dairesine ve hem de Tapu Memurluğuna tezkereler yazılarak hacizli taşınmaza davalı Vergi Dairesince satıştan önce usulen haciz tatbik edilmiş olup olmadığı araştırılıp, bu husus kesin surette saptanarak ... karar verilmek gerekir [...]” Y. 19. HD., E. 2277, K. 3783, T. 14.04.1994 (**Deynekli/Kısa**, s. 346-347, no. 323).

⁴⁰ **Üstün**, Rüçhan Hakkı, s. 165; “[...] Dosyanın tetkikinden 6183 Sayılı aatuhk’nun 21/1 maddesi gereğince şikayetçi vergi dairesinin satışa konu araç üzerine 1.7.2010 tarihinde haciz koyduğu, aracın da 4.8.2011 tarihinde satılarak paraya çevrildiği gözönüne alındığında şikayetçinin haczinin satıştan evvel olması sebebiyle ilk hacze iştirak etmesi ve

AATUHK m. 21, I düzenlemesinden anlaşılan, kamu alacağının özel hukuk alacağı için konulan hacze iştirak edebilmesi için İİK m. 100'de belirtilen şartlara sahip olmasının gerekmediğidir⁴¹. İcra ve İflâs Kanunu'na göre hacze iştirak eden alacaklının, alacağının ilk haciz tarihinden önce doğmuş olması gerekirken, kamu alacaklarında bu şart aranmaz. Bunun anlamı kamu alacağının, mal paraya çevrilmeden önce ne zaman doğmuş olursa olsun hacizli malların satışına kadar hacze iştirak edebileceğidir⁴². Kamu alacakları için konulan hacizlerin özel hukuk alacağı için konulan hacizlere iştirakinde öncelik şartı olmadığından bu önceliği belgelendirme şartı da söz konusu değildir. Oysaki özel hukuk alacakları arasındaki hacze iştirakte öncelik, İİK m. 100'de sayılan belgelerle ispat edilmelidir.

Özel hukuk alacaklarının bir kamu alacağı için konulan hacze iştirak edememesine karşın, kamu alacaklarının özel hukuk alacaklarından dolayı konulan hacizlere İİK m. 100'deki şartlardan daha kolay şartlarla iştirak edebilmesi, öğretide haklı olarak eleştirilmektedir⁴³. Kamu alacakları lehine bu düzenleme, tüm kamu alacakları için geçerlidir⁴⁴.

Özel hukuk alacağı için konulan hacze kamu alacağının iştirakinde kamu alacağına sağlanan avantajlar, yalnızca İİK m. 100'deki şartların aranmaması ile sınırlı değildir. Paylaştırma aşamasında da kamu alacağı lehine bir durum söz konusudur. Bu durumun tespiti için sıra cetveli ve paylaştırma kurallarının incelenmesi gerekir.

Satış tutarı bütün alacaklıların alacağını tamamen ödemeye yetmezse, icra dairesi sıra cetveli düzenler (İİK m. 140, I). Paylaştırma için ise sıra

satış bedelinin aralarında garameten paylaşılması gerekirken, yanılığlı gerekçeyle yazılı şekilde hüküm kurulması doğru görülmemiş, şikayetçi vekilinin temyiz itirazlarının kabulüyle hükmün şikayetçi yararına bozulması gerekmiştir [...], Y. 23. HD, E. 2012/1817, K. 2012/3507, T. 21.05.2012 (Kazancı, Erişim Tarihi: 23.01.2022).

⁴¹ **Baki Kuru**, İstinaf Sistemine Göre Yazılmış İcra ve İflâs Hukuku Ders Kitabı, 3. Bs., Ankara, Yetkin Yayınları, 2019, s. 200; **Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özkes**, s. 360-361; **Akcan**, s. 150; **Mahmut Coşkun**, Açıklamalı-İçtihatlı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun, 4. Bs., Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2021, s. 258, **Bilgen**, s. 107; **Gerçek**, s. 200; **Ejder Yılmaz**, İcra ve İflâs Kanunu Şerhi, Ankara, Yetkin Yayınları, 2016, s. 589; **Karakoç**, Kamu İcra, s. 127; **Yılmaz**, Amme, s. 190; **Mustafa Alparlan/Hakan Ay**, "Kamu Alacaklarının Takibinde Rüçhan Hakkı Uygulaması", Legal Mali Hukuk Dergisi, C. 7, S. 84, 2011, s. 2921-2929, s. 2923.

⁴² Aynı yönde bkz. **Gerçek**, s. 200.

⁴³ **Berkin**, Rehber, s. 270; **Akcan**, s. 135; **Deynekli/Kısa**, s.73.

⁴⁴ Bu yönde **Çelik**, s. 103.

cetvelinin alakadarlara⁴⁵ tebliğ edilip kesinleşmesinin beklenmesi gerekir⁴⁶. Özel hukuk alacağı için konulan ilk hacze kamu alacağının iştiraki durumunda, satış bedeli İcra ve İflâs Kanunu'ndaki düzenlemede olduğu gibi garameten paylaşılır⁴⁷ (AATUHK m. 21, I). Garameten paylaşırma, satış bedelinin paylaşımına dâhil olan bütün alacaklılara alacakları oranında paylaşılmasını ifade etmektedir. Bu husus İİK m.138, I'de, "*bütün hacizli mallar satıldıktan sonra elde edilen para alacaklılara hisselerine göre paylaşılır*" şeklinde ifade edilmiştir. Bu düzenlemenin anlamı, garameten paylaşırmanın satış bedelinin, paylaşımına giren alacakların toplamına bölünmesiyle bulunan değer, her alacaklının alacak tutarı ile çarpılarak hesaplanması suretiyle uygulanacağıdır⁴⁸.

Hacizli bir malın satış bedelinin paylaşılmasında derece ve sıra olmak üzere iki esas bulunmaktadır. İlk haciz ve o hacze iştirak eden alacak bir derece oluşturur. Derecede alacağın doğum tarihi dikkate alınırken (İİK m. 100), sıranın tayininde o alacağı kanun koyucu tarafından atfedilen niteliğe (İİK m. 206) bakılır. Hacze iştirak hâlinde, hacze iştirak dereceleri ve sıra da her derece içinde ayrı ayrı değerlendirilir⁴⁹. Garameten paylaşırma, aynı derecedeki alacaklar için söz konusudur. AATUHK m. 21, I gereği, özel hukuk alacağı için konulan hacze İİK m. 100'deki şartlar olmaksızın hacze iştirak eden kamu alacaklısı garameten paylaşımına dâhil olur. Böylelikle kamu

⁴⁵ "Alakadarlar" deyimine borçlu da dâhil olup sıra cetvelinin borçluya da tebliği gerekir. Bkz. **Deynekli/Kısa**, s.115.

⁴⁶ Bununla birlikte İİK m. 142a'da sıra cetvelinin kesinleşmesinden önce teminat mektubu karşılığında alacaklılara sıra cetvelinde paylarına düşen miktarın ödenebileceği düzenlenmiştir.

⁴⁷ *Garameten paylaşırma* yerine öğretide *orantılı paylaşırma ilkesi ve oransal eşitlik* ifadeleri de kullanılmaktadır. Bkz. **Üstündağ**, s. 228; **Akcan**, s. 189 vd.; **Deren Yıldırım**, s. 62; **Atalı/Ermenek/Erdoğan**, s. 243.

⁴⁸ **Deynekli/Kısa**, s.74; **Akcan**, s. 190-191; Gerçek, s. 203; **Yılmaz**, Amme, s. 191; **Alparslan/Ay**, s. 2923; **Balcı**, s. 579. Hacze iştirakin üçüncü kişilerin menfaatlerini doğrudan etkilediğine dair bkz. **Çiftçi**, Kamu İcra, s. 348.

⁴⁹ "[...] *Haciz yolu ile takiplerde düzenlenen sıra cetvelinde kural, alacaklıların haciz tarihlerine göre sıralanmasıdır. Bunun için ilk kesin haciz sahibi alacaklı ve buna iştirak edebilecek diğer alacaklılar belirlenerek hacze iştirak dereceleri ve her derece içinde de sıralar oluşturulur. İİK'nın 140. maddesinin ikinci fıkrasında 206. maddeye atıf yapılmış ise de, bu maddedeki imtiyazların sadece aynı derecede hacze iştirak eden ve kamu alacağı sahibi olmayan alacaklılara karşı ileri sürülmesi mümkündür. Diğer bir deyişle, İİK'nın 206. maddesindeki imtiyazlar, (hacze iştirak hali hariç, İİK.m.100-101) haciz yolu ile takiplerde düzenlenen sıra cetvellerinde, sonraki tarihli haciz sahibi alacaklıyı önceki tarihli haciz sahibi alacaklının önüne geçiremez. [...], Y. 23. HD., E. 2017/947, K. 2020/3231, 26.10.2020 (<https://karararama.yargitay.gov.tr/>, Erişim Tarihi: 23.01.2022).*

alacaklısının alacağı, İİK m. 100'deki şartlara sahip olmadığı için garameten paylaşımına katılamayan diğer özel hukuk alacaklılarından önce tahsil edilmiş olur.

Hacze iştirak kurallarında kamu alacaklarına sağlanan bir diğer avantaj, kendini imtiyazlı alacaklar karşısında gösterir. Adi ve rehinli alacakların sırasının düzenlendiği İİK m. 206'da sayılan imtiyazlı alacaklar, iflâs hâlinde mutlak olarak uygulansa da haciz yoluyla takiplerde düzenlenen sıra cetvellerinde, ancak aynı derece içinde hüküm ifade etmektedir⁵⁰. Bunun anlamı, alacağına ilişkin imtiyazın, alacaklının hacze iştirak etmesine bağlı olarak anlam taşımasıdır⁵¹. Kamu alacakları bakımından ise daha farklı bir durum söz konusudur. İmtiyazlı alacağın kamu alacağı ile aynı derecede yer alması durumunda imtiyazlı alacak öncelikle karşılanmaz. Şöyle ki, kamu alacakları için AATUHK m. 21, I özel bir düzenleme olduğundan, ilk haciz imtiyazlı bir özel hukuk alacağı için konulsa dahi kamu alacağı ilk hacze iştirak eder ve satış bedeli aralarında garameten paylaşılır⁵².

⁵⁰ “[...] İİK'nun 206. maddesi uyarınca kamu alacaklarının imtiyaz hakkı kural olarak iflas tasfiyesi bakımından geçerli olup somut olayda bu hükmün uygulanmasına imkan olmadığı AATHK'nun 21/1. maddesi uyarınca ilk hacze iştirak şartlarından yararlanabileceği, icra müdürlüğünce paranın garameten paylaşılması gerektiği [...]”, 23. HD., E. 2018/597, K. 2020/4191, 10.12.2020 (<https://karararama.yargitay.gov.tr/>, Erişim Tarihi: 23.01.2022). “[...] İcra ve İflas Kanunu'nun 206 ncı maddesinde sayılan imtiyazlar iflas halinde mutlak biçimde uygulanırsa da, haciz yoluyla takiplerde düzenlenecek sıra cetvellerinde, aynı derecede hacze iştirak eden alacaklılara karşı ileri sürülebilir [...]” Y. 19. HD., E. 2007/5705, K. 2007/10134, T. 15.11.2007 (**Bilgen**, s. 236); “[...] İşçi alacakları İİK'nun 206. maddesinde öngörülen 1.sırada imtiyazlı ise de, hacze iştirak halinde haciz tarihi daha önce olan kamu alacağından dolayı konulan hacze iştirak edemez [...]” (Kazancı, Erişim Tarihi: 23.01.2022).

⁵¹ **Uyar**, s. 369; **Hikmet Bilgin**, Hacizde ve İflâsta Alacakların Sırası (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2011, s. 27; “[...] Haciz yolu ile takiplerde düzenlenen sıra cetvelinde kural, alacaklıların haciz tarihlerine göre sıralanmasıdır. Bunun için ilk kesin haciz sahibi alacaklı ve buna iştirak edebilecek diğer alacaklılar belirlenerek hacze iştirak dereceleri oluşturulur. 140 ncı maddenin ikinci fıkrasında 206 ncı maddeye atıf yapılmış ise de, bu maddedeki imtiyazların sadece aynı derecede hacze iştirak eden alacaklılara karşı ileri sürülmesi mümkündür. Diğer bir deyişle, İcra ve İflas Kanunu'nun 206 ncı maddesindeki imtiyazlar, (hacze iştirak hali hariç, İİK m.100-101) haciz yolu ile takiplerde düzenlenen sıra cetvellerinde, sonraki tarihli haciz sahibi alacaklıyı önceki tarihli haciz sahibi alacaklının önüne geçiremez [...]”. Y. 19. HD., E. 2006/6354, K. 2006/8572, T. 21.09.2006 (**Bilgen**, s. 348).

⁵² **Akcan**, s. 151; **Adnan Deynekli**, “İşverenin İflâsı veya İşverene Yönelik Haciz Halinde İşçinin Ücret Alacağının Önceliği Sorunu”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, 2005, S. 60, s. 31-43, s. 39. “[...] Kamu alacağının hacze iştiraki açısından ilk haczin dayandığı alacağın niteliği ile ilgili bir ayırım yapılmadığından ilk haczin dayandığı alacak hangi sebepten

İİK m. 206, kamu alacakları bakımından yalnızca AATUHK m. 21, III çerçevesinde uygulama alanı bulabilir⁵³. AATUHK m. 21, III'e göre, "borçlunun iflası, mirasın reddi ve terekenin resmi tasfiyeye tabi tutulması hallerinde amme alacakları imtiyazlı alacak olarak 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununun 206 ncı maddesinin üçüncü sırasında, bu sıranın önceliğini alan alacaklar da dahil olmak üzere tüm imtiyazlı alacaklar ile birlikte işleme tabi tutulur". Öğretide bu düzenlemenin, kamu alacaklarının hacze iştirakinde İİK m. 206'nın uygulanmayacağına bir göstergesi olduğu ifade edilmektedir⁵⁴.

B. Özel Hukuk Alacağı İçin Konulan Hacze Kamu Alacağının İştiraki ile Rehin Arasındaki İlişki

Özel hukuk alacağı için konulan hacze kamu alacağının iştiraki, ilk hacizden sonra bir rehin olması durumunda sınırlanmıştır. Bu sınırlamaya dair düzenleme İİK m. 268, I'de yer alır. Anılan hükme göre, "rehinden önce ihtiyati veya icrai haciz bulunması halinde amme alacağı dahil hiçbir haciz rehinden önceki hacze iştirak edemez". Bu hükümle amaçlanan, rehin tesisinden sonra haciz konulması hâlinde, konulan haczin rehini aşarak rehinin önündeki hacze veya ihtiyati hacze iştirak etmesini engelleyerek tapu siciline güven ve aleniyet ilkesine uyum sağlanmasıdır⁵⁵. Görüldüğü üzere, üçüncü şahıslar tarafından haczedilmiş olan mallara, kamu alacağından önce rehin tesis edilmiş olması durumunda, kamu alacağının dahi hacze iştirak etme imkânı yoktur⁵⁶.

Öte yandan bazı kamu alacakları bu düzenlemeden muaf tutulmuştur. AATUHK m. 21, I'e göre, "genel bütçeye gelir kaydedilen vergi, resim, harç ile vergi cezaları ve bunlara bağlı zam ve faizler için tatbik kaydedilen hacizlerde 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununun 268 inci maddesinin birinci fıkrasının son cümlesi hükmü uygulanmaz". Bu hüküm dolayısıyla genel bütçeye kaydedilen vergi, resim, harç ile vergi cezaları ve bunlara bağlı zam

doğarsa doğsun kamu alacağı için satıştan önce haciz konulmuşsa ilk hacze iştirak eder [...]", Y. 19. HD., E. 2349, K. 2905, T. 08.04.2009, (Coşkun, s. 258, dn. 79).

⁵³ Y. 19. HD., E. 2006/7908, K. 2007/697, T. 01.02.2007 (Lexpera, Erişim Tarihi: 23.01.2022).

⁵⁴ Deynekli/Kısa, s.74; Akcan, s. 159.

⁵⁵ İcra ve İflâs Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu (1/550), <https://www5.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem22/yil01/ss225m.htm> (Erişim Tarihi: 23.01.2022).

⁵⁶ Yerlikaya, s. 129; Hakan Arslaner, 6183 sayılı Kanun Kapsamında Kamu Alacaklarının Haciz Yolu ile Tahsili, Ankara, Yetkin Yayınları, 2010, s. 318; Güray Erdönmez, "İcra ve İflâs Kanunu'nda Yapılan Değişikliklerin Amme Alacaklarının Tahsiline Etkileri", Türkiye Barolar Birliği Dergisi, S. 57, 2005, s. 135-161, s. 140.

ve faiz alacakları bakımından rehin söz konusu olsa dahi, rehinden önce konulmuş hacizlere iştirak etmek mümkün olup satış bedeli aralarında garameten paylaşılır⁵⁷. Görüldüğü üzere bu hüküm, Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'da yer alan kamu alacakları lehine yer alan düzenlemelerden bir diğeridir.

Öğretide, AATUHK m. 21, I'de belirtilen kamu alacaklarının rehinden önceki hacze iştirakinin mümkün olduğu, ancak birinci sıradaki alacaklıyla garameten paylaşırma yapılacağına dair bir düzenlemenin bulunmadığı belirtilmektedir⁵⁸. Kanaatimizce Kanun'da bu durumla ilgili olarak her ne kadar garameten paylaşılacağı açıkça yazılmamışsa da kamu alacaklarının özel hukuk alacaklarından dolayı konulan hacizlere iştirakinde garameten paylaşırma yapılacağı açıktır⁵⁹.

C. Özel Hukuk Alacağı İçin Konulan Hacze Eşya ve Taşınmazın Aynından Doğan Kamu Alacağının İştirak Edip Etmeyeceği Meselesi

1. Genel Olarak

Eşya ve taşınmazın aynından doğan kamu alacaklarına dair AATUHK m. 21'de özel bir düzenleme bulunmaktadır. Söz konusu maddenin 7101 sayılı Kanun'la değiştirilen ikinci fıkrasında, rehinli alacaklıların haklarının saklı olduğu, gümrük resmi, bina ve arazi vergisi gibi eşya ve taşınmazın aynından doğan kamu alacaklarının, o eşya ve taşınmazın bedelinden tahsilinde rehinli

⁵⁷ “[...] Hacze iştirake ilişkin İcra ve İflas Kanunu'nun 268 inci maddesinin son cümlesi 'rehinden önce ihtiyati ya da icra haciz bulunması halinde amme alacağı dahil hiçbir haciz rehinden önceki hacze iştirak edemez şeklindedir. Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'un 21 inci maddesinin ikinci fıkrası da rehin haklarını saklı tutmuş; 8.4.2006 tarihinde 5479 sayılı Kanun'un 4üncü maddesi ile eklenen son cümle ile sadece vergi alacakları bu uygulamanın dışına çıkartılmıştır. Somut olayda ... AŞ'nin haczi 15.6.2001 tarihinde konulmuştur. Eğer üst fıkra da açıklanan inceleme sonunda bu haczin düşmediği saptanursa, şikayetçi ... 10.9.2003 tarihinde tesis edilen ipoteğinden sonra 25.5.2005 günü TMSF tarafından konulan haczin de ... haczine iştirak edemeyeceği dikkate alınmalıdır. Eğer bu haciz düşmüşse, bu kez TMSF tarafından Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'a göre konulan haczin, kendisinden önce ... lehine tesis edilen ipoteğe katılma hakkı bulunmadığı gözetilmelidir [...]” Y. 19. HD, E. 2011/706, K. 2011/3365, T. 16.03.2011, (Bilgen, s. 235). Ayrıca bkz. Yerlikaya, s. 129; Çelik, s. 102. Öğretideki bir görüşe göre, rehinden önceki hacze iştirak edecek kamu alacaklarının kapsamının biraz daha daraltılması, örneğin vergi cezalarına bu şekilde bir öncelik verilmemesi daha yerinde olur. Bkz. Üstün, Rüçhan Hakkı, s. 174.

⁵⁸ Koçak, s. 148.

⁵⁹ Aynı yönde bkz. Üstün, Rüçhan Hakkı, s. 172.

alacaklardan sonra geldiği belirtilmiştir⁶⁰. Söz konusu düzenlemenin kapsamına, gümrük vergisi⁶¹, emlak vergisi, veraset ve intikal vergisi⁶² ile motorlu taşıtlar vergisi dâhildir.

2. Mahcuz Mal Üzerinde Rehin Tesis Edilmemiş Olması Durumunda

AATUHK m. 21 bir bütün olarak incelendiğinde, eşya ve taşınmazın aynından doğan alacakların rehinli alacaklara karşı rüçhan hakkının söz konusu olmadığı, bununla birlikte diğer alacaklara karşı rüçhan hakkının mevcut olduğu görülmektedir. Bunun anlamı, şayet mahcuz mal üzerinde rehin bulunmuyorsa, eşya ve taşınmazın aynından doğan kamu alacağının önceliği devam eder ve ilk sırada yer alan haciz alacaklısından önce kamu alacağı tahsil edilir⁶³. Görüldüğü üzere, mahcuz mal üzerinde rehin yoksa eşya

⁶⁰ Düzenlemenin değişiklikten önceki hâline göre, gümrük resmi, bina ve arazi vergisi gibi eşya ve taşınmazın aynından doğan kamu alacakları, o eşya ve taşınmazın bedelinden tahsilinde rehinli alacaklardan önce gelirdi. Görüldüğü üzere, maddenin önceki hâline göre, maddede belirtilen kamu alacakları, kamu alacaklarının arasında en fazla imtiyazlı olan ve rehinden de önce gelen rüçhanlı alacak grubuydu. 7101 sayılı Kanun'la yapılan değişikliğin gerekçesi şu şekildedir: “Maddeyle bir kısım kamu alacakları ile rehinle temin edilmiş alacakların rüçhanı yer değiştirmektedir. Buna göre maddenin birinci fıkrasında belirtilen bir kısım kamu alacakları, rehinle temin edilmiş alacaklar karşılandıktan sonra diğer alacaklara nazaran öncelikli olarak ödenecektir”. Bkz. Yatırım Ortamının İyileştirilmesi Amacıyla İcra ve İflâs Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Tasarısı (1/913) ve Adalet Komisyonu Raporu, s. 5, <https://www5.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem26/yil01/ss524.pdf> (Erişim Tarihi: 23.01.2022). Bu yönde verilmiş bir bölge adliye mahkemesi kararı için bkz. İzmir BAM. 12. HD, E. 2020/1089, K. 2021/1422, T. 16.02.2021 (Balçı, s. 582 dn. 1071).

⁶¹ 4458 sayılı Gümrük Kanunu m. 201 uyarınca, süresi içinde ödenmeyen kesinleşmiş gümrük vergileri hakkında Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun uygulanır. Yatırımı teşvik sebebiyle alınmayan gümrük vergilerinin, mevzuata aykırı davranılması dolayısıyla geri alınması durumunda, bu alacak da rüçhanlı olarak kabul edilmektedir. Bkz. Üstün, Rüçhan Hakkı, s.104

⁶² Öğretide veraset ve intikal vergisinin AATUHK m. 21, II'ye dâhil olup olmadığı konusunda görüş birliği yoktur. Bir görüşe göre, veraset ve intikal vergisi, eşyanın aynından doğan bir alacak olmadığından önceliği yoktur. Bkz. Deren Yıldırım, s. 49; Özbacı, s. 278; İrfan Barlass, Kamu Alacaklarının Haciz Yoluyla Takibi, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2017, s. 94-95. Diğer bir görüşe göre ise, veraset ve intikal vergisinin satış bedelinden öncelikle ödenmesi gerekir. Bkz. Karmış, s. 374. AATUHK m. 21, II'de “gümrük resmi, bina ve arazi vergisi” ifadelerinden sonra “gibi” kelimesine yer verilmiştir. Veraset ve intikal vergisi bir kamu alacağıdır ve m. 21'deki “gibi” ifadesinin içinde yer alması gerekir. Bkz. Y. 19. HD., E. 4582, K. 6936, T. 28.06.1994 (Deynekli/Kısa, s. 345 no. 321); İİD, E. 206 K. 5685, T. 12.05.1964 (Şimşek, s. 177).

⁶³ Aynı yönde bkz. Pehlivanoglu, s. 121-122. Ayrıca bkz. Tahsilat Genel Tebliği Seri: A Sıra No: 1'de Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Seri: A Sıra No: 11) m. 1/b (RG. S. 30451, T. 14.06.2018).

ve taşınmazın aynından doğan kamu alacaklarının, hacze iştiraki söz konusu değildir. Buna gerek de bulunmamaktadır⁶⁴. Çünkü bu alacaklar, rüçhanlı alacak olarak satış bedelinden öncelikle ödenir⁶⁵. Bu alacakların sahip olduğu rüçhan hakkı nedeniyle bu alacaklar için ayrıca takip yapılması ve haciz konulması zorunlu değildir⁶⁶. Nitekim Yargıtay kararları da bu yöndedir⁶⁷.

Eşya ve taşınmazın aynından doğan kamu alacağının rüçhan hakkı, kamu alacağının konusunu oluşturan malla sınırlıdır⁶⁸. Örneğin, birden fazla taşınmaz sebebiyle alınması gereken veraset ve intikal vergisinin tamamının, sadece satılan tek bir taşınmazdan alınmasında rüçhan hakkı bulunmamaktadır⁶⁹. Yalnızca ilgili taşınmaza isabet eden veraset ve intikal vergisi bakımından rüçhan hakkından bahsedilebilir⁷⁰.

⁶⁴ Akcan, s. 150-152.

⁶⁵ “[...] Bir eşyanın aynından kaynaklanan vergi ve resim gibi Devlet alacakları o eşyanın satış bedelinden öncelikle karşılanır (6183 S.Y. m. 21/11 ve İİK. m. 206/1). Bu öncelik gerek yasalarımızda, gerek uygulamada ve gerek öğretilerde "rüçhan" kelimesiyle ifade edilmekte ... Motorlu taşıtlar vergisi alacağı da vergi konusu aracın aynından doğduğundan, sözü edilen rüçhan hakkına sahiptir. O halde icra müdürlüğünce ihale bedelinden, satışa konu araca ait motorlu taşıt vergisinin kesilerek vergi dairesine ödenmesi işleminde yasaya aykırılık bulunmadığından mahkemece şikayetin reddi yerine kabul yönünde hüküm tesisi isabetsizdir [...]” Y. 12.HD., E. 2010/26855, K. 2011/7972, T. 25.04.2011 (Kazancı, Erişim Tarihi: 23.01.2022). Trafik cezaları ise, motorlu taşıtın aynından doğmamaktadır. “[...] Trafik cezası aracın aynından doğan bir alacak niteliğinde olmadığından önceliği bulunmamaktadır [...]”, Y. 19. HD., E. 2006/1939, K. 2006/3295, T. 30.03.2006, (Bilgen, s. 533). Buna göre trafik cezalarından dolayı konulan hacizler AATUHK m. 21’deki şartların varlığı hâlinde hacze iştirak edebilecektir. Bkz. Üstün, Rüçhan Hakkı, s.107-108 ; Y. 19. HD., E.10817, K. 12879, T. 18.12.2003 (Deynekli/Kısa, s. 281, no. 203). “[...] Emlak vergisi alacağı taşınmazın aynından doğan bir alacak olup, öncelikle ödenir; fakat çevre temizlik vergisi bu kapsamda değildir. Somut olayda davacı Belediyenin alacağının toplu olarak bildirildiği görülmüştür. Bu durumda mahkemece Emlak Vergisi ve Çevre Temizlik Vergisi alacakları tutarlarının ve dönemlerinin ayrı ayrı tespiti ve yukarıda gösterilen ilke çerçevesinde şikayetin incelenmesi gerekir [...]” Y. 19. HD., E. 2009/5068, K. 2009/6185, T. 24.06.2009 (Bilgen, s. 546). Veraset ve intikal vergisinin belirlenmesinde, gerektiğinde bilirkişiye başvurulmalı ve belirlenen miktar AATUHK m.21, II uyarınca öncelikle tahsil edilmelidir. Y. 19. HD., E. 4582, K. 6936, T. 28.06.1994 (Deynekli/Kısa, s. 345 no. 321); İİD, E. 206, K. 5685, T.12.05.1964 (Şimşek, s. 177).

⁶⁶ Akcan, s. 137.

⁶⁷ “[...] Kamu alacağı eşya ve gayrimenkulün aynından doğuyor ise hacze iştirak söz konusu olmayacağı gibi, ayrıca bir haciz kararı da aranmayacak, bu tür alacakların, diğer alacaklardan önce ödemesi gerekecektir [...]” Y. HGK., E. 2004/19-181, K. 2004/195, T. 31.03.2004 (Kazancı, Erişim Tarihi: 23.01.2022)

⁶⁸ Üstün, Rüçhan Hakkı, s. 108.

⁶⁹ Üstün, Rüçhan Hakkı, s. 109.

⁷⁰ Y. 19. HD., E.4582, K. 6936, T. 28.06.1994, Bkz. Deynekli/Kısa, s. 345 no. 321.

Eşya ve taşınmazın aynından doğan kamu alacaklarına ilişkin cezaların ve fer'i kamu alacaklarının rüçhan hakkına sahip olup olmadığı ise öğretide tartışmalıdır. Bir görüşe göre, gecikme zammının ve tecil faizinin eşya ve taşınmazın aynından doğan alacak olarak kabul edilmemesi gerekir⁷¹. Zira söz konusu fer'i alacaklar ve cezalar, eşya veya taşınmazın sahibine bağlı şahsi nitelik taşımaktadır⁷². Bu görüşe göre, kanun koyucunun amacı, eşya ve taşınmazın aynından doğan kamu alacaklarının kapsamına bu alacakların zam ve cezalarını da dâhil etmek olsaydı AATUHK m.21'de bu hususu açıkça düzenlerdi. Nitekim Katma Değer Vergisi Kanunu (KDVK) m. 55'te katma değer vergisinin zam ve cezaları bakımından böyle bir düzenleme mevcuttur⁷³.

Aksi yöndeki görüşe göre ise gecikme zammı ve tecil faizinin eşyanın aynından doğan alacak olarak öncelikle ödenmesi gerekir⁷⁴. Zam ve cezaların kusurdan kaynaklanıp tamamen şahsi nitelik taşıdığı her durumda söylenemez. Nitekim vergi hukukunda gecikme faizi kusura bağlı değildir. Gecikme faizi cezaî bir yaptırım olmadığı için kusursuzluk hâlinde de ödenmelidir⁷⁵. KDVK m. 55'de katma değer vergisinden bahsedildiğinden cezaların da kapsama alınabilmesi ayrıca belirtilmesi ile mümkün olur. Oysa Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'da kamu alacakları ibaresinin kullanılması, asli alacakların yanı sıra fer'i alacakları kapsamak için de yeterlidir⁷⁶. Yargıtay'ın da bu görüş yönünde bir kararı bulunmaktadır⁷⁷.

⁷¹ **Özbalcı**, s. 277.

⁷² **Özbalcı**, s. 277; **Arslaner**, s.129, dn. 366.

⁷³ **Arslaner**, s. 129 dn. 366. Ayrıca bkz. aşa. II, C, 4, a.

⁷⁴ **Deynekli/Kısa**, s.66; **Akcan**, s. 137-141.

⁷⁵ **Elif Sonsuzoğlu**, *Türk Vergi Hukukunda Fer'i Borç ve Alacak Olarak Faiz*, İstanbul, 2. Bs., İstanbul, Türkmen Kitabevi, 2013, s. 131.

⁷⁶ **Üstün**, *Rüçhan Hakkı*, s.110. *Üstün*, eserinin diğer bir bölümünde ise, kamu menfaati ile bireysel menfaat arasında dengenin sağlanabilmesi için fer'i alacaklara ve cezalara öncelik tanınmamasının yerinde olacağını belirtmiştir. Bkz. **Üstün**, *Rüçhan Hakkı*, s. 111.

⁷⁷ “[...] *Vergi alacağı gecikme zammı ve diğer ferilerini de kapsar. Bu durumda anılan yasa uygulamasında vergi alacağının aslı ile birlikte fer'i olan gecikme zammının da imtiyazdan yararlandığının kabulü zorunludur* [...]” Y. 19. HD., E. 1972 K. 2747, T. 12.04.1993 (**Deynekli/Kısa**, s. 347-348, no. 326).

3. Mahcuz Mal Üzerinde Rehin Tesis Edilmiş Olması Durumunda

Eşya veya taşınmazın aynından doğan kamu alacağının durumu, kamu alacağının genel bütçeye kaydedilen kamu alacaklarından olup olmadığına ve mahcuz mal üzerindeki rehlin sırasına göre değişiklik arz etmektedir⁷⁸.

Mahcuz mal üzerinde bulunan rehin şerhi ilk sırada ise genel bütçeye kaydedilen kamu alacağı, AATUHK m. 21, II gereği, rehinden sonra rüçhan hakkına sahiptir. Dolayısıyla bu durumda hacze iştirake gerek olmaksızın kamu alacağı tahsil edilmiş olur. Mahcuz mal üzerinde bulunan rehin şerhi ilk sırada değilse, genel bütçeye kaydedilen kamu alacağı AATUHK m. 21, I uyarınca rehinden önce mevcut olan hacze iştirak edebilir.

Malın aynından doğan kamu alacağının emlak vergisi gibi genel bütçe geliri olmaması hâlinde ise bu alacağın rehinden önceki hacze iştirak hakkı bulunmamaktadır (AATUHK m. 21, I).

4. Kamu Alacağına Karşı Teminat Hükümünde Olan Bazı Eşyalara Dair Düzenlemelerin Hacze İştirak Bakımından Değerlendirilmesi

a. KDVK m. 55’de Yer Alan Düzenleme

KDVK m. 55’de, kamu alacağına karşı teminat hükümünde olan eşyalara dair bir düzenleme yer almaktadır. Bu hükme göre, “*mükelleflerin fabrika, imalathane, ticarethane, şube, satış mağazası ve depolarında mevcut ilk madde, yarı mamul ve mamul madde stokları, üçüncü şahıslara satılmış veya rehnedilmiş olsa dahi, katma değer vergisi ile zam ve cezalarının teminatı hükmünde olup, bedellerinden ilk önce söz edilen hazine alacağı tahsil edilir*”.

Katma değer vergisi sisteminde mükellef, verginin tahsil edilip hazineye ödenmesi hususunda aracı nitelikte olduğu için, bu vergi alacağına önemli bir teminat getirilmiştir⁷⁹. Hatta bu hükümlerle beraber katma değer vergisi, ilgili

⁷⁸ Tahsilat Genel Tebliği Seri: A Sıra No: 1’de Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Seri: A Sıra No: 11) m. 1/b (RG. S. 30451, T. 14.06.2018). Ayrıca bkz. **Öner**, s. 188-189; **Pehlivanoglu**, s. 121-122.

⁷⁹ **Şükrü Kızılot**, Katma Değer Vergisi Kanunu ve Uygulaması, C. II, Ankara, 1998, s. 2122; **Aykon Doğan**, Açıklamalı İçtihatlı Katma Değer Vergisi Kanunu ve Uygulama Muktezalari, 1987, s. 536; **Koçak**, s. 154; **Üstün**, Rüçhan Hakkı, s.112. Ayrıca bkz. **Gerçek**, s. 203. Bu düzenlemenin hazine adına alıcılardan tahsil edilmiş olan katma değer vergisinin mükellefe tasarruf edilemeyecek, bu nedenle işletmenin ihtiyaçları için kullanılamayacak ve zamanı geldiğinde ödenmesi zorunlu bir kamu alacağı niteliğinde olduğu fikrine

malların aynına bağlı olmaktan da ileri bir konuma getirilerek AATUHK m. 21 dâhilinde her türlü alacağa karşı rüçhan hakkına sahip olmaktadır⁸⁰. Bu öncelik verginin yanı sıra zam ve cezaları da kapsamaktadır. İlgili vergi ve cezanın, hacizli eşyanın aynından doğması şartı aranmamaktadır⁸¹. Çünkü KDVK m. 55, özel bir düzenlemedir⁸².

Görüldüğü üzere, KDVK m. 55'te yer alan kamu alacaklarının hacze iştirak etmesi söz konusu değildir. Söz konusu kamu alacaklarının hacze iştirakine gerek bulunmaz zira bu alacaklar öncelikle tahsil edilir. KDVK m. 55 kapsamında olmayan katma değer vergisi alacaklılarının ise bu madde bakımından bir rüçhan hakkı olmayıp, kamu alacağı olarak hacizde AATUHK m. 21'e göre, hacze iştirak durumunun dikkate alınması gerekir⁸³.

b. AATUHK m.12'deki Düzenleme

Kamu alacaklarına karşı teminat hükmünde olan eşyalara dair diğer bir düzenleme, AATUHK m. 12'de yer almaktadır. Bu hükme göre, “*bar, otel, han, pansiyon, çalgılı yerler, sinemalar, oyun ve dans yerleri, birahane, meyhane, genel evler içerisinde bulunan eşya ve malzeme 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununun 270, 271 inci maddeleri hükümleri mahfuz kalmak şartıyla bu müesseselerin işletilmesinden doğan amme borçlarına karşı teminat hükmündedir. Noterden tasdikli icar mukavelesinde gayrimenkul sahibinin demirbaşı olarak kayıtlı eşya ve malzemesi ile otel, han ve pansiyonlardaki misafir ve kiracıların kendilerine ait eşyaları bu hükümden hariçtir*”. Söz

dayandığı yönünde bkz. **Nuri Değer**, Açıklamalı ve Uygulamalı Katma Değer Vergisi Kanunu, Ankara, Yaklaşım Yayınları, 2004, s. 1530; **Barlass**, Haciz, s. 92.

⁸⁰ **Yılmaz Özbalcı**, Katma Değer Vergisi Kanunu Yorum ve Açıklamaları, Ankara, 2006, s.867; **Kızılot**, s. 2122; **Koçak**, s. 154. Bir malı katma değer vergisini ödeyerek almış ve hukuken bir kusur atfedilemeyecek alıcının bu malını, mükellef satıcının vergiyi hazine intikal ettirmemiş olması sebebiyle sattırmanın ve bu şekilde vergiyi kendisinden ikinci kez tahsil etmenin mülkiyet hakkına ölçsüz müdahale olduğu yönünde bkz. **Barlass**, Haciz, s. 92; **Gamze Gümüşkaya**, Mülkiyet Hakkına Vergisel Müdahaleler Bakımından İnsan Hakları Avrupa Mahkemesine Kişisel Başvuru, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2010, s. 167.

⁸¹ **Samloğlu/Özbalcı**, s.277; **Alparslan/Ay**, s. 2925; **Deren Yıldırım**, s. 49; **Akcan**, s. 143.

⁸² **Üstün**, Rüçhan Hakkı, s.112.

⁸³ “[...] *Katma Değer Vergisi Kanununun 55. ...madde hükmündeki öncelik (rüçhaniyet), maddede sayılan eşyalarla sınırlı olup, satışa konu taşınmazla ilgisi bulunmayan vergi borcu için uygulanması mümkün değildir...Ancak, bu alacağın 6183 sayılı Yasanın 21/1. Maddesinde sayılan amme alacaklarından olduğunun kabulü ve sıra cetvelinde buna göre değerlendirilmesi gerekirken, ipoteğin önünde sıraya alınması isabetsizdir [...]*”, Y. 19. HD., E. 513, K. 1726, T. 28.02.1995 (**Deynekli/Kısa**, s. 344, no.319).

konusu maddede belirtilen yerler sınırlı olarak belirtilmiş olup, sayılan yerler dışındaki iş yerleri bu hükmün kapsamı dışındadır⁸⁴. Bu maddedeki eşya ve malzemeler, işletme içerisine girdikleri andan itibaren teminat hükmündedir. Ancak bu hakkın kullanılabilmesi için ilgili kamu alacaklarının tahakkuk etmiş olması gerekir⁸⁵.

Öğretideki bir görüşe göre⁸⁶, diğer alacaklıların madde kapsamındaki eşya ve malzemeleri haczetmeleri hâlinde, kamu alacağı haciz tarihinden sonra, ancak paraya çevrilmeden doğmuşsa, alacaklı kamu idaresi, kanunî teminat hükmünden dolayı hacze iştirak eder. Bizim de katıldığımız aksi yöndeki görüşe göre ise⁸⁷, yukarıdaki yorum şekli AATUHK m. 12'nin göz ardı edilmesidir. AATUHK m. 12, özel bir hüküm niteliğindedir. Ayrıca bu hüküm, hukukî nitelik bakımından KDVK m. 55'teki teminat düzenlemesine benzemektedir. Her iki düzenlemede de belirli eşyaların kamu alacağına karşı teminat hükmünde olduğu belirtilmek suretiyle bir tür aynî sorumluluk ihdas edilmiştir. Bu bakımdan teminat hükmünde olan eşyanın diğer kamu alacaklarına göre bir önceliği bulunmaktadır⁸⁸. Söz konusu düzenleme kapsamındaki alacaklar, daha önce konulmuş bir haciz söz konusu olsa dahi, hacze iştirak etmeye gerek kalmaksızın öncelikle karşılanır.

D. Özel Hukuk Alacağı İçin Konulan Maaş ve Ücret Hazine Kamu Alacağının İştirak Edemeyeceği Meselesi

Maaş ve ücret hazine iştirakin söz konusu olup olmadığına dair Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'da, İcra ve İflâs Kanunu'nda olduğu gibi açık bir düzenleme yer almamaktadır. İcra ve İflâs Kanunu'nda konuya dair hüküm, m. 83, II'de bulunmaktadır. Bu hükme göre, "*birden fazla haciz var ise sıraya konur. Sırada önde olan haczin kesintisi bitmedikçe sonraki haciz için kesintiye geçilemez*". Söz konusu düzenleme uyarınca, özel hukuk alacakları için maaş ve ücret hazine hacinde hacze iştirakin söz konusu olmadığını ve öncelik prensibinin kabul edildiğini söylemek mümkündür⁸⁹.

⁸⁴ Y. 15. HD., E. 3117, K. 4772, T. 13.11.1989 (Şimşek, s. 101); Coşkun, s. 192.

⁸⁵ Tahir İrfan Barlass, "6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'un 12. Maddesine göre Teminat Hükmünde Olan Eşya", Vergi Dünyası, S. 359, 2011, s. 153-157, s.157.

⁸⁶ Coşkun, s. 264.

⁸⁷ Üstün, Rüçhan Hakkı, s.118-119.

⁸⁸ Y. İİD., E.1977, K. 1533, T. 31.10.1963 (Deynekli/Kısa, s. 672, dn. 108).

⁸⁹ Öğretideki ağırlıklı görüş ve Yargıtay'ın görüşü bu yöndedir. Bkz. Baki Kuru, İcra ve İflâs Hukuku El Kitabı, 2. Bs., Ankara, Adalet Yayınevi, 2013, s. 536; Deren Yıldırım, s. 44;

Özel hukuk alacağı için konulan maaş ve ücret haczine kamu alacağının iştirak edip edemeyeceğine dair öğretilerde ileri sürülen bir görüşe göre, maaş ve ücret haczine iştirakin kabul edilmediği alacaklar yalnızca özel hukuktan kaynaklanan alacaklardır⁹⁰. Kamu alacakları için konulan haczin, özel hukuk alacağı için konulan maaş ve ücret haczine iştirak edebilmesi gerekir⁹¹. Zira AATUHK m. 21, bu konuda özel bir hüküm olup kamu alacakları için konulan hacizlerin iştirak edebilecekleri hacizler hakkında herhangi bir ayrıma gidilmemiştir⁹². Bu nedenle kamu alacakları, özel hukuk alacakları için konulan maaş ve ücret haczine iştirak edebilir ve aralarında garameten paylaşırma yapılır⁹³.

Mevzuattaki konuya dair hükümler incelendiğinde, kanaatimizce yukarıda işaret ettiğimiz görüş yerindedir. Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'da özel hukuk alacakları için konulan hacze kamu alacaklarının iştirakine dair yalnızca bir düzenleme yer almaktadır (AATUHK m. 21). Söz konusu hükümde de maaş ve ücret haczinde iştirak olamayacağına dair bir ifade bulunmamaktadır. Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'da boşluk bulunması hâlinde İcra ve İflâs Kanunu hükümleri

Timuçin Muşul, İcra ve İflâs Hukuku, C. I, 6. bs Ankara, Adalet Yayınevi, 2013, s. 663. **Yıldırım/Deren Yıldırım**, s. 203; **Atal/Ermenek/Erdoğan**, s. 244; **Murat Yavaş**, "Maaş ve Ücret Haczi", Türkiye Barolar Birliği Dergisi, S. 84, 2009, s. 93-120, s. 113; **Anıl Köroğlu/Mikail Bora Kaplan**, "Özel Okullar ile Özel Öğrenci Yurt ve Benzeri Kurumların Taşınır ve Taşınmaz Mallarının Haczi: İİK m. 362/a Hükümünün Değerlendirilmesi", Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 28, S. 3, 2020, s. 1061-1082, s. 1074 dn. 41. Y. 12. HD, E. 1296, K. 9272, T. 28.04.2009 (**Uyar/Uyar/Uyar**, İcra, s. 1231 dn 52); Y. 12. HD, E. 2007/16015, K. 2007/19201, T. 22.10.2007 (**Bilgen**, s. 188). "[...] İ.İ.K.nun 83. maddesine göre; "Maaşlar, tahsisat ve her nevi ücretler, intifa hakları ve hasılatı, ilama müstenit olmayan nafakalar, tekaüt maaşları, sigortalar veya tekaüt sandıkları tarafından tahsis edilen iratlar, borçlu ve ailesinin geçinmeleri için icra memurunca lüzumlu olarak takdir edilen miktar tenzil edildikten sonra haczolunabilir. Ancak haczolunacak miktar bunların dörtte birinden az olamaz. Birden fazla haciz var ise sıraya konur. Sırada önde olan haczin kesintisi bitmedikçe sonraki haciz için kesintiye geçilemez" hükmü düzenlenmiştir. Yukarıda açıklanan İ.İ.K.nun 83/2. maddesi uyarınca, maaş üzerindeki hacizlerin sıraya konulması gerekmekte olup, hacze iştirak mümkün değildir. Şikayetçinin bu yöndeki şikayetinin esaslı incelenerek sonucuna göre karar verilmesi gerekirken, haczi uygulamak durumunda olan ve bu sebeple şikayette hukuki yararı bulunan şikayetçinin taraf sıfatının bulunmadığından bahisle şikayetin reddi isabetsizdir [...]" Y. 12. HD, E. 2012/7056, K. 2012/23635, T. 04.07.2012 (Kazancı, Erişim Tarihi: 23.01.2022). Aksi yöndeki görüş için bkz. **Postacıoğlu**, s.373; **Üstündağ**, s.194, dn. 603.

⁹⁰ **Üstün**, Rüçhan Hakkı, s.141.

⁹¹ **Üstün**, Rüçhan Hakkı, s.141.

⁹² **Üstün**, Rüçhan Hakkı, s.141.

⁹³ **Üstün**, Rüçhan Hakkı, s.141.

kendiliğinden uygulanamaz. Zira kamu icra hukukuna da hâkim olan kanunilik ilkesinin bu duruma engel oluşturur⁹⁴. İcra ve İflâs Kanunu hükümleri, ancak Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'da açıkça atıf bulunması hâlinde uygulanabilir⁹⁵. Maaş ve ücret haczinde iştirak olmayacağına dair İİK m. 83 hükmünün de Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'da uygulanacağına dair bir atıf olmadığından kanaatimizce kamu alacaklarının maaş ve ücret haczine iştiraki mümkündür. Mevzuattaki durum böyle olmakla birlikte özel hukuk alacaklılarının maaş ve ücret haczine iştiraki mümkün değilken kamu alacaklarının iştirak edebilmesi, özel hukuk alacaklıları ile kamu alacaklıları arasındaki dengeyi daha da bozması nedeniyle olması gereken hukuk açısından isabetli değildir.

III. KAMU ALACAĞI İÇİN KONULAN HACZE ÖZEL HUKUK ALACAĞININ İŞTİRAK EDİP EDEMEYECEĞİ MESELESİ

Özel hukuk alacağı için konulan hacze kamu alacağının iştirak edebileceği AATUHK m. 21'de açıkça düzenlenmişken, kamu alacağı için konulan hacze özel hukuk alacağının iştirakine dair Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun ile İcra ve İflâs Kanunu'nda bir düzenleme bulunmamaktadır.

Öğretide⁹⁶ ve Yargıtay kararlarında⁹⁷, kamu alacağı için konulan hacze özel hukuk alacağının iştirak edemeyeceği kabul edilmektedir. Bu durum

⁹⁴ **Kenan Bulutoğlu**, Türk Vergi Sistemi, C. II, 6. Bs., Ankara, 1979, s. 9; **Kumrulu**, s. 653; **Öncel/Kumrulu/Çağan/Göker**, s. 159; **Karmış**, s. 374. Aksi yöndeki görüş için bkz. **Berkin**, Rehber, s. 20.

⁹⁵ **Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes**, s. 596.

⁹⁶ **Kuru**, Ders Kitabı, s. 200; **Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes**, s. 361; **Yılmaz**, Takipli Katılma, s.307; **Yılmaz**, Şerh, s. 588; **Akcan**, s. 134, **Abdurrahim Karşlı**, İcra ve İflâs Hukuku, 3. Bs., İstanbul, Alternatif Yayıncılık, s. 332; **Muşul**, Haciz, s. 738; **Atalı/Ermenek/Erdoğan**, s. 245; **Alparslan/Ay**, s. 2928; **Barlass**, Haciz, s. 91; **Köroğlu/Kaplan**, s. 1076; **Balcı**, s. 579.

⁹⁷ “[...] Somut olayda davacı vergi dairesinin haczi 16.09.2003, davalı M.B.’ın haczi her ne kadar İİK.nun 100 ve 101inci maddesindeki şartları taşısa da, 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun uyarınca İcra ve İflâs Kanunu’na göre konulan hacizler kamu alacağı için uygulanan hacizlere iştirak edemeyeceğinden, tarafların anılan hükümler doğrultusunda garemeye dahil edilmesi de mümkün değildir [...]”, Y. 19. HD., E. 2006/6354, K. 2006/8572, T. 21.09.2006, (**Bilgen**, s. 144-145); “[...] Yapılan araştırma sonucunda, kamu haczinin davacının haczinden önce konulduğunun anlaşılması halinde dava tarihi ne olursa olsun, şikayetçinin kamu haczine iştirak edemeyeceği...”, Y. 23. HD., E. 2011/1835, K. 2011/2207, T. 30.11.2011 (Kazancı, Erişim Tarihi: 23.01.2022). “[...] Bedeli paylaşımına konu taşınmaz üzerinde Vergi Dairesinin haczi davacı alacaklıların haczinden öncedir. 6183 sayılı Kanununun 21. Maddesinde Vergi Dairesinin haczinin diğer

kamu alacaklarının özel hukuk alacaklarına göre üstün tutulduğunun bir diğer göstergesidir⁹⁸. Kamu alacağı sebebiyle tahsil dairesince konulmuş bir hacze, aynı borçluya karşı özel hukuktan doğan bir alacak, İİK m.100'deki şartlara sahip olsa bile hacze iştirak edemez⁹⁹. Sonraki haczin imtiyazlı bir alacak için konulmuş olması da durumu değiştirmez¹⁰⁰. Örneğin, İİK m. 206'da imtiyazlı alacak olarak ifade edilen nafaka alacağı, kamu alacağı için konulmuş bir hacze İİK m. 100'deki şartları taşısa bile iştirak edemez.

Kamu alacağı için konulmuş hacze özel hukuk alacağının iştirak edememesinin sonucu, öncelikle kamu alacağının tahsil edilmesidir. Geriye bir bedel kalırsa özel hukuk alacağı ödenir¹⁰¹. Eğer ilk sırada kamu alacağından dolayı konulan birden fazla haciz varsa, öncelikle bütün bu alacaklar karşılanır. Bu durum, kamu alacaklarına tanınan çok önemli bir ayrıcalıktır¹⁰². Önceden takip giderlerini ödemek zorunda bırakılan özel hukuk alacaklısının paraya çevrilen mallardan pay almaması ihtimali, icra sisteminin cazibesini ve etkinliğini yitirmesine neden olmaktadır¹⁰³.

IV. KAMU ALACAĞI İÇİN KONULAN HACZE ÖZEL HUKUK ALACAĞI İÇİN KONULAN İHTİYATİ HACZİN İŞTİRAKİ

Kamu alacağı için konulan hacze özel hukuk alacağı için konulan ihtiyati haczin iştirakine dair Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'da değil, İcra ve İflâs Kanunu'nda bir hüküm bulunmaktadır. 4949 sayılı Kanun değişikliğiyle yürürlüğe giren bu hükme göre, "261 inci maddeye göre ihtiyaten haczedilen mallar, ihtiyatî haciz kesin hacze dönüşmeden önce diğer bir alacaklı tarafından bu Kanuna veya diğer kanunlara göre haczedilirse,

hacizlere iştiraki düzenlenmiş olup, diğer alacaklıların Vergi dairesinin haczine ilişkin bir düzenlemeye yer verilmemiştir. Bu nedenle ilk haczin Vergi Dairesinin haczi olması halinde diğer alacaklıların haczinin bu hacze iştiraki mümkün değildir [...]" Y. 19. HD., E. 2009/1412, K. 2009/2292, T. 29.09.2010 (Bilgen, s. 144).

⁹⁸ Üstün, Rüçhan Hakkı, s.122.

⁹⁹ Kuru, Ders Kitabı, s. 200; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes, s. 361; Yılmaz, Takipli Katılma, s.307; Akcan, s. 134, Karşlı, s. 332; Muşul, Haciz, s. 738; Atal/Ermenek/Erdoğan, s. 245. Yılmaz, Şerh, s. 588.

¹⁰⁰ "[...] Bir kamu alacağına adi ve imtiyazlı diğer alacaklarının iştirakine ilişkin bir düzenleme bulunmadığından nafaka alacaklısı kamu alacağından dolayı konulan ilk hacze iştirak edemez [...]" Y. 19. HD., E. 2003/5835, K. 2003/11721, T. 20.11.2003 (Bilgen, s. 145); Y. 19. HD., E. 6917, K. 7504 (Deynekli/Kısa, s. 321, no. 266). Ayrıca bkz. Barlass, Haciz, s. 91.

¹⁰¹ Akcan, s. 134; Deynekli/Kısa, s. 73.

¹⁰² Üstün, Rüçhan Hakkı, s.125.

¹⁰³ Aşık, s. 391.

ihtiyatî haciz sahibi alacaklı, bu hacze 100 üncü maddedeki şartlar dairesinde kendiliğinden ve muvakkaten iştirak eder". 4949 sayılı Kanun değişikliğinden önce, kamu alacağı için konulan hacze özel hukuk alacağı için konulan ihtiyati haczin iştiraki öğretide tartışmalı iken değişiklik sonucu maddeye "*diğer kanunlara göre*" ifadesinin eklenmesiyle tartışmalar sona ermiştir¹⁰⁴. Zira bu ifade, Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'a göre kamu alacakları için konulan hacizleri de içermektedir¹⁰⁵.

Söz konusu değişiklikle özel hukuk alacakları için konulan ihtiyati hacizlerin, kamu alacağı için konulan hacizlere iştirakine izin verilmesi, alacaklıların dengesi bakımından kamu alacaklıları lehine olan sistemin bir parça da olsa iyileşmesini sağlamıştır. Şöyle ki kamu alacağı için konulan hacizlere özel hukuk alacağının iştiraki mümkün değilken¹⁰⁶, İİK m. 268'deki düzenleme ile kamu alacağı için konulan hacze özel hukuk alacağı için konulan ihtiyati haczin iştiraki imkânı tanınmıştır¹⁰⁷.

Kamu alacağı veya özel hukuk alacağı için konulan hacze özel hukuk alacağı için konulan ihtiyati haczin nasıl iştirak edeceğinin incelenmesi gerekir. Bu konuda İİK m. 268'de yer alan "*100. maddedeki şartlar dairesinde*" ifadesi yol göstericidir. 4949 sayılı Kanun değişikliği ile eklenen bu ifadeden önce öğretide ihtiyati haczin kesin hacze iştiraki için 100. maddedeki şartların aranıp aranmayacağı tartışmalıyken bu değişiklikle tartışmalar sona ermiştir¹⁰⁸. İİK m. 261'e göre konulmuş bir ihtiyati hacizden sonra, Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'a göre haciz konulması durumunda, ihtiyati haciz sahibi alacaklı bu hacze İİK m. 100'deki

¹⁰⁴ **Adnan Deynekli**, "İİK'nın 268. Maddesinde 4949 Sayılı Kanun'la Değişiklik Yapıldıktan Sonra Alınan İhtiyati Hacizlerde Hacze İştirak Derecesi", Türkiye Barolar Birliği Dergisi, S. 57, 2005, s. 162-180, s. 176; **Erdönmez**, s. 138; **Adnan Deynekli/Mustafa Saldırım**, Öğretide ve Uygulamada İhtiyati Haciz, 3. Bs., Ankara, Turhan Kitabevi, 2011, s. 146; **Pehlivanoglu**, s. 151.

¹⁰⁵ **Erdönmez**, s. 138; **Üstün**, Rüçhan Hakkı, s. 148-149; **Pehlivanoglu**, s. 151.

¹⁰⁶ Bkz. yuk. III.

¹⁰⁷ **Üstün**, Rüçhan Hakkı, s. 151; **Bayraklı**, s. 63.

¹⁰⁸ Eski uygulamanın ihtiyati haciz sahibi alacaklıyı, kesin haciz koyduğunda sahip olamayacağı şekilde iştirak imkânına sahip kılıp kötü niyetli kullanımlara yol açması nedeniyle Kanun'daki değişikliğin isabetli olduğu yönünde bkz. **Muhammet Özekes**, "İcra ve İflâs Kanunu'nda İhtiyati Hacze İlişkin Değişikliklerin Değerlendirilmesi", Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 1, S. 2, 2005, s. 445-457, s. 453. Malı daha önce ihtiyati haciz uygulayarak borçlunun tasarruf alanından çıkaran ihtiyati haciz sahibi alacaklıya İİK m. 100'deki belgelerden birine dayanmadan iştirak imkânı veren önceki düzenlemenin daha isabetli olduğu yönünde bkz. **Deynekli**, Hacze İştirak, s. 180. Bu konuda ayrıca bkz. **Deynekli/Saldırım**, s. 146.

şartlar mevcutsa kendiliğinden ve muvakkaten iştirak eder. Önce ihtiyati haciz uygulayan alacaklı, 100. maddedeki belgelerden birine sahip değilse kamu alacağından dolayı konulan hacze iştirak etmesi mümkün olmaz ve satış bedeli öncelikle kamu idaresine ödenir. İhtiyati haczin kesin hacze iştirakinin geçici olması, ihtiyati haczin kesin hacze dönüşüp dönüşmeyeceğinin şüpheli olmasından kaynaklanmaktadır¹⁰⁹. Kesin hacze dönüşme şartının gerçekleşmesine kadar, hacze iştirak geçici bir görünüm arz eder¹¹⁰.

4949 sayılı Kanun değişikliği ile İcra ve İflas Kanunu'na göre konulmuş ihtiyati hacizlerin kamu alacağı için konulan hacizlere iştirak etme imkânı verilmesi, özel hukuk alacağı kamu alacağı dengesi bakımından yerinde olsa da¹¹¹ iştirak için 100. maddedeki şartların aranması bu maddenin uygulama alanını daraltmıştır. İİK m. 100'deki şartların ağır olması nedeniyle söz konusu değişiklikte özel hukuk alacakları için konulan ihtiyati hacizlerin kesin hacizlere iştiraki daha zor hâle gelmiştir¹¹². Bu durum dolaylı olarak kamu alacaklılarının yararına olmuştur¹¹³. Zira AATUHK m. 21, I uyarınca kamu alacaklılarının İcra ve İflâs Kanunu'na göre konulan hacizlere iştirakleri için İİK m. 100'deki şartlar aranmazken kamu alacağı için konulan hacze özel hukuk alacakları için konulan ihtiyati hacizlerin iştiraki bakımından bu şart geçerli kılınmıştır.

V. KAMU ALACAKLARI ARASINDA HACZE İŞTİRAK OLANAĞININ MEVCUT OLUP OLMADIĞI MESELESİ

Kamu alacakları arasında hacze iştirake dair AATUHK m. 69'da “*amme idareleri arasında hacze iştirak*” kenar başlıklı bir düzenleme bulunmaktadır¹¹⁴. Bu hükme göre, “*her amme idaresi, diğer bir amme idaresi tarafından yapılan hacizlere, amme alacağı bu haciz tarihinden önce tahakkuk etmiş olmak şartıyla, haczedilen mallardan herhangi biri paraya çevrilinceye kadar iştirak edebilir. Hacze iştirak halinde, hacizli malın bedelinden ilk önce haczi yapan dairenin alacağı tahsil olunur. Artan hacze*

¹⁰⁹ Üstün, Rüçhan Hakkı, s. 149.

¹¹⁰ Üstündağ, s. 433; Deren Yıldırım, s. 15-16; Koçak, s. 90-91.

¹¹¹ Erdönmez, s. 139.

¹¹² Mehmet Kâmil Yıldırım/Nevhis Deren Yıldırım, İcra ve İflâs Hukuku, 7. Bs., İstanbul, Beta Yayınları, 2016, s. 203. Tartışmalara dair ayrıca bkz. Koçak, s. 92.

¹¹³ Erdönmez, s.137.

¹¹⁴ Bu konuda bkz. Ümit Süleyman Üstün, “Kamu İdareleri Tarafından Konulan Hacizler Arasında Öncelik (Kamu İdareleri Arasında Hacze İştirak)”, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 23, S. 1, 2015, s. 53-69.

iştirak tarihi sırası ile alacaklarına mahsup edilmek üzere, hacze iştirak eden dairelere ödenir”.

Söz konusu düzenlemede, her ne kadar bir kamu idaresinin alacağı için bir başka kamu idaresinin koyduğu hacze iştirak edebileceği belirtiliyorsa da bu iştirak gerek İİK m. 100 gerekse AATUHK m. 21 anlamında bir iştirak değildir¹¹⁵. Zira hacze iştirakte temel özellik, haczedilen malın satış bedelinin hacze iştirak eden bütün alacaklılar için yeterli olmaması durumunda paylaşımın garameten yapılmasıdır. AATUHK m. 21’de ise garameten paylaşımına yer verilmemiş, Alman hukukunda olduğu gibi öncelik prensibi kabul edilmiştir¹¹⁶. AATUHK m. 69 gereği, hacizli malın bedelinden ilk önce haczi yapan dairenin alacağı tahsil olunur¹¹⁷. Artan hacze iştirak tarihi sırası ile alacaklarına mahsup edilmek üzere, hacze iştirak eden dairelere ödenir¹¹⁸.

¹¹⁵ **Yılmaz**, Takipli Katılma, s.308; **Akcan**, s.153; **Üstün**, Rüçhan Hakkı, s.126; **Muşul**, Haciz, s. 740.

¹¹⁶ **Üstün**, Rüçhan Hakkı, s. 126. Aynı yönde bkz. **Barlass**, Haciz, s. 88. Alman hukukunda öncelik prensibi taşınır haczinde (ZPO § 804, III), taşınmaz haczinde (ZVG § 11, II) ve ihtiyati hacizde geçerlidir (ZPO § 928, 930, I). Bu konuda bkz. **Urs Gruber**, Münchener Kommentar zur ZPO, 6. Aufl., 2020, § 804 kn. 31-37; **Michael Huber**, Musielak/Voit, ZPO, 18. Aufl., 2021, § 930 kn. 4; **Roland Böttcher**, ZVG, 7. Aufl., 2022, § 11 kn. 15.

¹¹⁷ “[...] Davacı vekili ... davalı Vergi dairesine ilk sıranın verildiği oysa İcra ve İflas Kanunu'nun 206. Maddesine göre müvekkili kurumun alacağının da tıpkı davalı yanın alacağı gibi ... imtiyazlı bulunduğunu ve aynı sıra içindeki alacakların eşit haklara sahip olduğunu ve birbirlerine karşı öncelikleri bulunmadığını ileri sürerek sıra cetvelinin iptaline karar verilmesini talep ve dava etmiştir...Bedeli paylaşımına konu taşınmaz üzerine davalı Şarkışla Vergi Dairesince 19.02.1998 günü, davacı SSK Başkanlığına 23.09.1998 günü haciz konulmuştur. Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'un 69. Maddesine uygun bulunan 26.08.2002 tarihli sıra cetveline yönelik şikayetin reddine ilişkin İcra Mahkemesi kararı usul ve yasaya uygun bulunmakla, hükmün onanması gerekmektedir [...]”, Y. 19. HD., E. 2005/4867, K. 2005/10451, T. 20.10.2005 (**Bilgen**, s. 141).

¹¹⁸ **Karlı**, s. 332; **Karakoç**, Vergi, s. 649; **Öner**, s. 197; **Balci**, s. 966. “[...] Kamu idareleri arasında hacze iştirak 6183 sayılı Yasanın 69. Maddesinde düzenlenmiştir. Hükme göre mahcuz malın satış bedelinden ilk önce haczi yapan dairenin alacağı ayrılacak, artan hacze iştirak eden kamu idarelerine ödenecektir. Somut olayda ilk haciz Keçiözü Malmüdürlüğü tarafından uygulandığından SSK daha sonra koyduğu hacizler nedeniyle ilk hacze iştirak edemez [...]”, Y. 19. HD., E. 3027, K. 4114, T. 11.06.1998 (**Deynekli/Kısa**, s. 315, no. 217). “[...] somut olayda mahcuz taşınmazların satış bedeli davalı Vergi Dairesinin alacağını karşılamaması nedeniyle, davacı alacaklıya pay ayrılmaması 6183 sayılı Yasanın 69. Maddesine aykırı değildir [...]” Y. 19. HD., E. 1461, K. 2333, T. 12.03.1996 (**Deynekli/Kısa**, s. 335, no. 304). Hacze iştirakin asıl amacı olarak belirtilen alacaklılar arasında menfaat eşitliğini sağlamanın kamu alacaklıları için söz konusu olmadığı; farklı idarelerin alacaklarının hepsinin en nihayetinde kamu alacağı olduğu yönünde bkz. **Burcu Demirbaş Aksüt**, “Kamu İcra Hukuku’nda Menfaat Dengesi”, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 16, Özel S. 2014 (Basım Yılı: 2015), Prof. Dr. Hakan Pekcanitez’e Armağan, s. 4671-4735, s. 4716-4717.

İİK m. 206'ya göre, kamu alacaklarının imtiyazlı şekilde sıra cetvelinin üçüncü sırada yer alması bu durumu değiştirmez.

AATUHK m. 69'da garameten paylaşırma esasının kabul edilmemesi nedeniyle öğretide kamu alacakları arasındaki durumun hacze iştirak olmadığı ve madde başlığının da kamu idareleri arasında öncelik şeklinde değiştirilmesi gerektiği ileri sürülmektedir¹¹⁹.

Öğretide bulunan aksi yöndeki görüşe göre, her ne kadar kamu idareleri arasında garameten paylaşırma olmasa da hacze iştirak söz konusudur. Nitekim Alman hukukunda da öncelik prensibi bulunmasına rağmen, kurumun adı hacze iştiraktır¹²⁰.

Öğretide ileri sürülen ve bizim de katıldığımız diğer bir görüşe göre ise kamu alacağı için konulan üç veya daha fazla haciz olması durumunda, eğer bu alacaklardan biri veya birden fazlası AATUHK m. 69'daki şartları taşımadığından hacze iştirak edememesi, alacaklar arasındaki sıralamanın değişmesine neden olur¹²¹. Bu nedenle kamu alacakları arasında da hacze iştirak olduğunu ancak AATUHK m. 21 ve İİK m. 100'de düzenlenen hacze iştiraklerden farklı olarak garameten paylaşırma esasının kabul edilmediğini belirtmemiz gerekir.

Kamu idareleri arasında hacze iştirak için öncelikle ilk haczin kamu alacağından dolayı konulmuş olması gerekir. Hacze iştirak edecek kamu alacağı, daha önce haciz koymuş kamu idaresinin haciz tarihinden önce tahakkuk etmiş olmalıdır. Kamu idareleri arasındaki hacze iştirakin diğer bir şartı süredir. Bir kamu alacağının, önceki bir kamu alacağından dolayı konulmuş hacze iştiraki için önce haczedilen malların paraya çevrilmemiş olması gerekir. Hacizli mallardan herhangi birisi paraya çevrilmişse, diğer mallar paraya çevrilmemiş olsa dahi, diğer kamu idarelerinin hacze iştiraki mümkün olmaz¹²². Son olarak, sonraki kamu alacağının, kamu alacağından

¹¹⁹ Akcan, s. 293. Madde başlığının değişmesinin, pratik anlamda olmasa bile, muhtemel tereddütlerin giderilmesi bakımından faydalı olacağı yönünde Bkz. Üstün, Rüçhan Hakkı, s.129.

¹²⁰ Deren Yıldırım, s. 7.

¹²¹ Üstün, Kamu, s. 64. Aynı yönde bkz. Pehlivanoğlu, s. 136.

¹²² Yılmaz, Takipli Katılma, s.308; Akcan, s. 152. “[...] satışa ve bedeli paylaşırma konu araç üzerindeki hacizler kamu idarelerine ait olup, kamu idareleri arasındaki hacze iştirak konusu 6183 sayılı Yasanın 69. Maddesinde düzenlenmiştir. Hükme göre, her kamu idaresi tarafından yapılan hacze, kamu alacağı için bu haciz tarihinden önce tahakkuk etmiş olmak şartıyla haczedilen malların herhangi birinin paraya çevrilinceye kadar iştirak edebilir [...]”, Y. 19. HD., E.1996/8797, K. 1997/297 (Kazancı, Erişim Tarihi: 23.01.2022).

dolayı konulan ilk hacze iştirak edebilmesi için bu iki haczin arasında özel hukuktan doğan alacak için İcra ve İflâs Kanunu hükümlerine göre konulmuş haciz bulunmamalıdır¹²³.

Öğretide bir görüş, ilk haciz tarihinden sonra tahakkuk eden kamu alacaklarının da, hacizli mal paraya çevrilinceye kadar hacze iştirak edebileceklerini; aksi hâlde, sonraki haczin geçersizliği gibi bir sonucun ortaya çıkacağını ileri sürmüştür¹²⁴. Bizim de katıldığımız aksi yöndeki görüşe göre ise, AATUHK m. 69 hükmü açıktır¹²⁵. Hacze iştirak edecek kamu alacağının, daha önce haciz koymuş kamu idaresinin haciz tarihinden önce tahakkuk etmiş olması gerekir¹²⁶.

Öğretideki bir görüşe göre, bu düzenlemenin korumak istediği hukukî menfaati anlamlandırmak güçtür. Bu görüşe göre, kamu borçlusunun haczedilen mallarından yalnızca bir tanesinin satılması ihtimalinde, satıştan önce hacze iştirak edilmediği için haczedilmiş ama satılmamış malları kamu borçlusuna iade etmek, sonrasında diğer kamu idarelerini tekrar fiili haciz uygulamak zorunda bırakmak hem haciz giderlerinin artmasına yol açar hem de tahsilatı riske sokar. Bkz. **Barlass**, Haciz, s. 89.

¹²³ 13.06.2007 tarih ve 2007/4 seri numaralı Tahsilat İç Genelgesi, örnek 8: “*Amme borçlusu (Ş) adına kayıtlı gayrimenkul üzerindeki takyidatlar tatbik edildikleri tarih itibariyle fer’i alacaklar dahil olmak üzere aşağıdaki gibidir. 1. Sıra: Aziziye Vergi Dairesinin haczi (28.000 TL) 2. Sıra: (K) Şahsının haczi (22.000 TL), 3. Sıra: (M) şahsının haczi (45.000 TL), 4. Sıra: Site Vergi Dairesinin Katma Değer Vergisi için haczi (18.000 TL). Söz konusu gayrimenkul icra dairesince satılmış olup, masraflar düşüldükten sonra alacaklılara dağıtılacak tutar 65.000 TL’dir. Satış bedelinden birinci sıradaki yer alan Aziziye Vergi Dairesinin alacağının tamamına karşılık 28.000 TL ayrıldıktan sonra, 37.000 TL ikinci sıradaki haciz alacaklısı (K) ile dördüncü sıradaki Site Vergi Dairesinin alacağı arasında garameten taksim edilecektir.*” Ayrıca bkz. **Üstün**, Rüçhan Hakkı, s.133. Özel hukuk alacağından dolayı haczedilen mal üzerinde sonradan birden fazla kamu alacağından dolayı ayrı ayrı haciz konulmuşsa, kamu alacaklarının tamamı bu ilk hacze iştirak eder. Bu durumda özel hukuk alacağı için konulan hacze, kamu alacağının iştiraki söz konusudur. Bu hâlin AATUHK m. 69’da düzenlenen kamu idareleri arasında hacze iştirakle ilgisi bulunmamaktadır. Bkz. **Akcan**, s. 151; **Üstün**, Rüçhan Hakkı, s. 151; “[...] 6183 Sayılı Kanun’un 21/1. maddesi ilk haczin üçüncü kişiler tarafından uygulanması hallerine münhasır olup, üçüncü kişiden sonra birden çok kamu alacaklısı tarafından haciz konulması halinde, haciz sahibi bütün kamu alacaklılarının ilk hacze iştirakinin kabulü gerektiği, böyle bir ihtimalde kamu alacaklıları bakımından aynı Kanun’un 69. maddesinin uygulanmayacağı gerekçesiyle [...]”, Y. 23. HD., E. 2015/6843, K. 2017/3309, T. 20.11.2017 (Kazancı, Erişim Tarihi: 23.01.2022).

¹²⁴ **Kemal Aykaç**, Açıklamalı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun ve Genel Tebliği, Ankara, Seçkin Kitabevi, 1976, s. 269; **Şamhoğlu/Özbalcı**, s. 712; **Deynekli/Kısa**, s. 71; **Akcan**, s. 152.

¹²⁵ **Üstün**, Rüçhan Hakkı, s.131; **Barlass**, Haciz, s. 88.

¹²⁶ **Barlass**, Haciz, s. 88. Aksi yorum üç veya daha fazla kamu alacağı için haczin bulunduğu durumlarda, ilk hacizden önce tahakkuk eden ve etmeyen alacakların aynı şekilde işlem

Görüldüğü üzere, kamu idareleri arasındaki hacze iştirakin şartları (AATUHK m. 69), özel hukuk alacakları arasındaki hacze iştirakin şartlarından (İİK m. 100) daha hafiftir. İcra ve İflâs Kanunu'ndaki sıkı şartların hileli işlemleri önlemek amacıyla getirildiği dikkate alındığında, kamu alacaklarında böyle bir durum söz konusu olmayacağı için yapılan düzenleme normal olarak kabul edilmiştir¹²⁷. Alman hukukunda kabul edilmiş olan öncelik prensibinin, açık göz alacaklılara fırsat verme ve alacaklılar arasında borçluya karşı takipte yarışmaya girilmesini teşvik etme gibi sakıncaları bulunmaktadır¹²⁸. Ancak kamu idareleri arasındaki öncelik durumunda, bu gibi sakıncaların meydana çıkmayacağı açıktır¹²⁹.

VI. HACZE İŞTİRAKTE KAMU ALACAĞI LEHİNE DÜZENLEMELERİN TEMEL HAKLAR KARŞISINDA DEĞERLENDİRİLMESİ

Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'daki hacze iştirak hükümlerinin birçok yönden kamu alacakları lehine olduğu görülmektedir. Söz konusu düzenlemeler, kamu alacaklarına tanınan diğer birçok imtiyaz gibi temel haklar ve hukuk devleti ilkesi (AY m. 2) yönünden sorunludur¹³⁰.

Hukuk devleti ilkesinin unsurlarından biri, hak arama yolunun açık olmasıdır (AY m. 36) Kişilere doğrudan hak almayı yasaklayan devletin, hakkı ihlâl edilenlere etkin bir hukukî koruma sağlama yükümlülüğü mevcuttur¹³¹. Bu durum hakkın icrasında da geçerlidir¹³². Etkin hukukî korunmanın ve hak arama özgürlüğünün mevcut olabilmesi için icra hukukunda alacaklının alacağının hukuka uygun ve en etkili önlemlerle elde etmesinin yolunun açık olması gerekir¹³³. Özel hukuk alacağı için konulmuş

görmesine neden olur. Bu durum da kamu idareleri arasında eşitsizliğe yol açar. Bkz. **Üstün**, Rüçhan Hakkı, s. 132; **Üstün**, Kamu, s. 64.

¹²⁷ **Yılmaz**, Takipli Katılma, s. 307; **Akcan**, s. 152.

¹²⁸ **Ansay**, s. 120; **Necmettin M. Berkin**, İcra Hukuku Dersleri, 2. Bs., İstanbul, Sevinç Matbaası, 1969, s. 108; **Üstündağ**, s.228.

¹²⁹ **Üstün**, Rüçhan Hakkı, s. 129.

¹³⁰ Kamu alacakları lehine düzenlemelerin hukuk devleti ilkesi ile bağdaşmadığı yönünde bkz. **Şimşek**, s. 5; **Muhammet Özekes**, "Türk İcra Hukukunun Sorunları ve Temel Haklar Bakımından Genel Değerlendirme, Doç. Dr. Haluk Konuralp'in Anısına MİHBİR Toplantısı VII, İzmir, 2008, s. 265-291, s. 270

¹³¹ **Muhammet Özekes**, İcra Hukukunda Temel Haklar ve İlkeler, Ankara, Adalet Yayınevi, 2009, s. 127.

¹³² **Özekes**, Temel Haklar, s. 128.

¹³³ **Özekes**, Temel Haklar, s. 127.

bir hacze kamu alacağı için imkânı mevcutken, kamu alacağı için konulmuş hacze özel hukuk alacaklısının hiçbir şekilde hacze iştirak edememesi hak aramayı önemli ölçüde sınırlar ve hukukî korunmayı etkisizleştirir¹³⁴. Keza bir kamu alacaklısının, özel hukuk alacaklısının uygulattığı hacze özel hukuk alacaklısına göre kolay şekilde iştirak ederek garameten paylaştırmaya dâhil olması, özel hukuk alacaklısının alacağını alamamasına neden olur. Bu durum da etkin hukukî korumanın gerçekleşmemesine yol açar.

Etkin hukukî korunma talebi ile mülkiyet hakkı (AY m. 35) iç içe geçmiştir¹³⁵. Mülkiyet hakkı, yalnızca hakkın tanınması durumunda değil aynı zamanda devlete yüklenebilir bir işlem sonucu malvarlığından yararlanma imkânının kaybedilmesi durumunda da ihlal edilmiş olur¹³⁶. Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'da yer alan hacze iştirak kuralları, alacaklının borçlu tarafından ihlâl edilen mal varlığına yeniden kavuşmasının önünde engel olarak karşımıza çıkar. Şöyle ki özel hukuktan doğan bir alacak için konulan hacze kamu alacaklılarının İİK m. 100'de düzenlenen sıkı şartlarla değil de AATUHK m. 21'deki kurallara göre basitçe iştirak etmesi ve garameten paylaştırmaya dâhil olması özel hukuk alacaklısının alacağını alamamasına yol açabilir¹³⁷. Bu durum ilk haciz sahibi özel hukuk alacaklısının mülkiyet hakkını zedeleyici niteliktedir¹³⁸. Mülkiyet hakkının bu şekilde sınırlandırılması kanaatimizce Anayasa'da düzenlenen ölçülülük ilkesine (AY m. 13) aykırıdır¹³⁹.

¹³⁴ **Aşık**, s. 387. Bu durumun kamu alacakları lehine bir adaletsizlik oluşturduğu yönünde bkz. **Deren Yıldırım**, s. 50; **Akcan**, s. 135. Bu durumun aynı zamanda menfaat dengesine aykırı olduğu yönünde bkz. **Pınar Çiftçi**, İcra Hukukunda Menfaat Dengesi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, 2008, s. 337 (Söz konusu eserin kitap olarak yayımlanan hâlinde yer almayan açıklamalar için tez olarak savunulmuş hâline atıf yapılmıştır).

¹³⁵ **Özekes**, Temel Haklar, s. 182.

¹³⁶ **A. Şeref Gözübüyük/Feyyaz Gölcüklü**, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Uygulanması, 11. Bs., Ankara, Turhan Kitabevi, 2016, s. 442; **Aşık**, s. 387.

¹³⁷ **Aşık**, s. 388

¹³⁸ **Aşık**, s. 388

¹³⁹ Anayasa Mahkemesi, Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonunun (TMSF) kanunla kendisine verilen yetkileri keyfi biçimde ve üçüncü kişilerin haklarını ihlal edecek şekilde kullanarak yaptığı müdahaleler nedeniyle tahsil edilememesi konulu bir bireysel başvuruya dair verdiği kararında “[...] Anayasa'nın 13. maddesinde yer alan ölçülülük ilkesi gereği kişilerin mülkiyet haklarının sınırlandırılması hâlinde elde edilmek istenen kamu yararı ile bireyin hakları arasında adil bir denge kurulması gerektiğine [...]” hükmetmiştir. AYM, GK, Baş. No: 2013/865, T. 01.06.2016 (<https://www.anayasa.gov.tr/tr/kararlar-bilgi-bankasi/>)

Kanaatimizce kamu alacaklarının kamu hizmetinin finansmanını sağlaması nedeniyle özel olarak korunması gerektiğinden kamu alacaklarına çeşitli imtiyazlar tanınması gereği kabul edilebilir olsa da bu durum çeşitli kurallarla dengelenmelidir. Kamu menfaati, bireysel menfaatin üstünde veya dışında bir yararı ifade eder. Dolayısıyla bireysel menfaatle kamu menfaati çelişebilir ve bu noktada önemli olan, bu çelişkinin hangi araçlarla ve hangi kurallarla uzlaştırıldığı ve dengelendiğidir¹⁴⁰. Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkındaki Kanun'da yer alan hacze iştirak hükümlerinde kamu menfaati ölçüsüz şekilde göz önünde tutulmuş; özel hukuk alacaklılarının menfaati yok sayılmıştır. Öyle ki alacağın niteliğine uygun olarak maddi hukukun gerekleri, sosyal devlet ilkesi veya kamu düzeni sebepleriyle İİK m. 206'da özel olarak korunması uygun görülen imtiyazlı özel hukuk alacakları¹⁴¹, kamu alacakları karşısında hüküm ifade etmemektedir. Sıra cetvelinde daha alt sırada yer alan kamu alacakları, Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'daki hacze iştirak hükümleri gereği imtiyazlı alacaklar ile garameten paylaşımına dâhil olur. Bu durum hacizde sıra düzenlemesinin amacını etkisizleştirir¹⁴².

Kamu menfaati ile bireysel menfaatler arasındaki dengeyi bozan bir diğer durum da maaş ve ücret haczine iştirake görülmektedir. Özel hukuk alacaklılarının maaş ve ücret haczine iştiraki mümkün değilken (İİK m. 83) kamu alacakları için böyle bir sınırlama öngörülmemiş olması özel hukuk alacaklılarının alacaklarını tam olarak tahsil edememelerine neden olur.

Görüldüğü üzere, Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'da yer alan hacze iştirak düzenlemeleri, hak arama özgürlüğüne ve kamu alacaklıları ile özel hukuk alacaklıları arasındaki menfaat dengesine aykırıdır¹⁴³. Ayrıca bu düzenlemeler özel hukuk alacaklılarının mülkiyet hakkına ölçüsüz bir müdahaledir. Dolayısıyla kamu alacağının korunmasına dair söz konusu düzenlemelerin özel hukuk alacaklılarının da menfaatleri

¹⁴⁰ **Billur Yaltı Soydan**, "Mülkiyet Hakkı Versus Vergilendirme Yetkisi: İnsan Hakları Avrupa Mahkemesine Göre Mülkiyet Hakkına Müdahalenin Sınırı", *Vergi Dünyası*, S. 227, Temmuz 2000, s. 103-114, s. 113; **Başar**, s. 4587

¹⁴¹ **Özekes**, *Temel Haklar*, s. 194; **Aşık**, s. 389.

¹⁴² **Aşık**, s. 390.

¹⁴³ **Çiftçi**, *Tez*, s. 337. Öğretide Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'daki hacze iştirak düzenlemelerinin eşitlik ilkesine (AY m. 10) de aykırı olduğu ifade edilmiştir. Bkz. **Aşık**, s. 390; **Yılmaz**, *Şerh*, s. 590. Devletin takip hukukundaki yerinin eşitlik ilkesi ile bağdaşmadığı yönünde bkz. **Özekes**, *Temel Haklar*, s. 195. Anayasa m. 10'da düzenlenen kanun önünde eşitlik ilkesinin hem gerçek kişiler ile özel hukuk tüzel kişileri arasında geçerli olduğu hem de bazı konular bakımından kamu hukuku tüzel kişileriyle eşit işlem görme hakkını kapsadığına dair bkz. **Merih Öden**, *Türk Anayasa Hukukunda Eşitlik İlkesi*, Ankara, Yetkin Yayınları, 2003, s. 153.

dikkate alınarak dengelenmesi gerekir. Ayrıca kamu alacaklarının korunmasının tek yolu haciz aşaması değildir. Devletin kamu alacağını tahsil sürecine gelmeden önce de güvence altına alması mümkündür¹⁴⁴.

SONUÇ

Kanun koyucunun kamu alacağının güvence altına alınması için aldığı önlemlerden biri, Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'da yer alan hacze iştirak düzenlemeleridir. Özel hukuk alacaklısının başka bir özel hukuk alacaklısının haczine iştiraki için İİK m. 100'de düzenlenen sıkı şartlara sahip olması gerekirken, kamu alacaklısı özel hukuk alacaklısının koyduğu hacze bu şartlara sahip olmadan iştirak edebilir. İlk haciz imtiyazlı bir alacak için konulmuş olsa dahi kamu alacaklısı, AATUHK m. 21, I'e göre hacze iştirak ederek garameten paylaşımına dâhil olur. Bu durum hem ilk haciz alacaklısının imtiyazının kamu alacağı karşısında hüküm ifade etmediği hem de kamu alacağının, İİK m. 100'deki şartlara sahip olmadığı için garameten paylaşımına katılmayan diğer özel hukuk alacaklılarından önce tahsil edileceği anlamına gelir. Hacze iştirakteki kamu alacağı lehine düzenlemelerden bir diğeri, maaş ve ücret haczine iştirakte karşımıza çıkar. Özel hukuk alacaklılarının maaş ve ücret haczine iştiraki mümkün değilken (İİK m. 83), Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'da bu konuda bir sınırlama yer almamaktadır.

Özel hukuk alacağı için konulan hacze kamu alacağının kolayca iştirak edebildiği hâlde, kamu alacağı için konulan hacze özel hukuk alacağı İİK m. 100'deki şartlara sahip olsa dahi iştirak edemez. Sonraki haczin imtiyazlı bir alacak için konulmuş olması da durumu değiştirmez. Bu durumun sonucu, kamu alacağının öncelikle tahsil edileceği, geriye bir bedel kalırsa özel hukuk alacağının karşılanacağıdır. Önceden takip giderlerini ödemek zorunda bırakılan özel hukuk alacaklısının paraya çevrilen mallardan pay almaması ihtimali icra sisteminin cazibesini ve etkinliğini yitirmesine neden olmaktadır.

Kamu alacağının korunması için mevcut olan hacze iştirak düzenlemeleri, özel hukuk alacaklılarının hak arama özgürlüğüne ve kamu alacaklıları ile özel hukuk alacaklıları arasındaki menfaat dengesine aykırıdır. Ayrıca bu düzenlemeler özel hukuk alacaklılarının mülkiyet hakkına ölçsüz bir müdahale niteliği taşır. Bu nedenlerle Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'da yer alan hacze iştirak düzenlemelerinin, özel hukuk alacaklılarının da menfaatleri dikkate alınarak gözden geçirilmesi gerekir.

¹⁴⁴ Verginin kaynaktan kesilmesinin alınabilecek önlemlerden biri olabileceği yönünde bkz. Çiftçi, Tez, s. 338.

KAYNAKÇA

- Akcan, Recep: Hacze İştirak, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2005.
- Akdoğan, Abdurrahman: Kamu Maliyesi, Ankara, Gazi Yayınları, 2009.
- Ay, Hakan/Alparslan, Hakan: “Kamu Alacaklarının Takibinde Rüçhan Hakkı Uygulaması”, Legal Mali Hukuk Dergisi, C. 7, S. 84, 2011, s. 2921-2929.
- Ansay, Sabri Şakir: Hukuk, İcra ve İflâs Usulleri, 5. Bs., Ankara, İstiklal Matbaası, 1960.
- Arslan, Çetin: “Kamu Alacaklarında Gecikme Zammı ve Faiz”, Yargıtay Dergisi, S. 4, C. 29, 2003, s. 504-541.
- Arslan, Ramazan/Yılmaz, Ejder/Taşpınar Ayvaz, Sema/Hanağası, Emel: İcra ve İflâs Hukuku, 6. Bs., Ankara, Yetkin Yayınları, 2020.
- Arslaner, Hakan: 6183 Sayılı Kanun Kapsamında Kamu Alacaklarının Haciz Yoluyla Tahsili, Ankara, Yetkin Yayınları, 2010.
- Aşık, İbrahim: “Kamu Alacağı Sebebiyle Konulan Hacze İştirak (Edilememesi) ve Kamu Alacağının Hacze İştirak Etmesinde Ortaya Çıkan Sorunlar”, Prof. Dr. Ejder Yılmaz’a Armağan, C. I, Ankara, Yetkin Yayınları, 2014, s. 379-395.
- Atalı, Murat/Ermenek, İbrahim/Erdoğan, Ersin: İcra ve İflâs Hukuku, 4. Bs., Ankara, Yetkin Yayınları, 2021.
- Aykaç, Kemal: Açıklamalı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun ve Genel Tebliğleri, Ankara, Seçkin Kitabevi, 1976.
- Balcı, Mustafa: Kamu İcra Hukuku ve 6183 Sayılı Kanun Uygulaması, 2. Bs., İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2021.
- Barlass, İrfan: Kamu Alacaklarının Haciz Yoluyla Takibi, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2017 (Haciz).
- Barlass, Tahir İrfan: “6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun’un 12. Maddesine göre Teminat Hükmünde Olan Eşya”, Vergi Dünyası, S. 359, 2011, s. 153-157.
- Başar, Cemal: “Kamu İcra Hukukunun Anayasal Temelleri”, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 16, Özel S. 2014 (Basım Yılı: 2015), Prof. Dr. Hakan Pekcanitez’e Armağan, s. 4567-4611.
- Bayraklı, Hasan Hüseyin: Vergi İcra Hukuku, Afyon, Celepler Matbaacılık, 2017.
- Berkin, Necmettin M.: İcra Hukuku Dersleri, 2. Bs., İstanbul, Sevinç Matbaası, 1969.
- Berkin, Necmettin M.: Tatbikatçılara İcra Hukuku Rehberi, C. I, İstanbul, Filiz Kitabevi, 1979 (Rehber).

- Bilgen, Mahmut: İcra ve İflâs Hukukunda Sıra Cetveli, 2. Bs., Ankara, Adalet Yayınevi, 2014.
- Bilgin, Hikmet: Hacizde ve İflâsta Alacakların Sırası (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2011.
- Böttcher, Roland: ZVG, 7. Aufl., 2022.
- Bulutoğlu, Kenan: Türk Vergi Sistemi, C. II, 6. Bs., Ankara, 1979.
- Candan, Turgut: Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun-Açıklamalı, 3. bs, Ankara, Maliye ve Hukuk Yayınları, 2013.
- Coşkun, Mahmut: Açıklamalı-İçtihatlı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun, 4. Bs., Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2021.
- Çelik, S. Binnur: Kamu Alacaklarının Takip ve Tahsil Hukuku (Vergi İcra Hukuku), İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2018.
- Çiftçi, Pınar: İcra Hukukunda Menfaat Dengesi, Ankara, Adalet Yayınevi, 2010.
- Çiftçi, Pınar: İcra Hukukunda Menfaat Dengesi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, 2008 (Tez).
- Çiftçi, Pınar: “Menfaat Dengesi Çerçevesinde Genel İcra Hukuku ile Kamu İcra Hukukunun Karşılaştırılması”, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi C. 12, Özel S., 2010 (Basım Yılı: 2012), s. 313-379 (Kamu İcra).
- Değer, Nuri: Açıklamalı ve Uygulamalı Katma Değer Vergisi Kanunu, Ankara, Yaklaşım Yayınları, 2004.
- Demirbaş Aksüt, Burcu: “Kamu İcra Hukuku’nda Menfaat Dengesi”, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 16, Özel S. 2014 (Basım Yılı: 2015), Prof. Dr. Hakan Pekcanitez’e Armağan, s. 4671-4735.
- Deren Yıldırım, Nevhis: Türk, İsviçre ve Alman Hukukunda Hacze (Adi) İştirak (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 1989.
- Deynekli, Adnan/Kısa, Sedat: Hacizde ve İflâsta Sıra Cetveli, 3. Bs., Ankara, Turhan Kitabevi, 2005.
- Deynekli, Adnan/Saldırım, Mustafa: Öğretide ve Uygulamada İhtiyati Haciz, 3. Bs., Ankara, Turhan Kitabevi, 2011.
- Deynekli, Adnan: “İİK’nın 268. Maddesinde 4949 Sayılı Kanun’la Değişiklik Yapıldıktan Sonra Alınan İhtiyati Hacizlerde Hacze İştirak Derecesi”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, S. 57, 2005, s. 162-180 (Hacze İştirak).

- Deynekli, Adnan: “İşverenin İflâsı veya İşverene Yönelik Haciz Halinde İşçinin Ücret Alacağına Önceliği Sorunu”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, 2005, S. 60, s. 31-43.
- Doğan, Aykon: Açıklamalı İçtihatlı Katma Değer Vergisi Kanunu ve Uygulama Muktezalari, 1987.
- Erdönmez, Güray: “İcra ve İflâs Kanunu’nda Yapılan Değişikliklerin Amme Alacaklarının Tahsiline Etkileri”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, S. 57, 2005, s. 135-161.
- Gerçek, Adnan: Kamu Alacaklarının Tahsil Hukuku, 5. Bs. Bursa, Ekin Yayınevi, 2017.
- Gözübüyük, A. Şeref/Gölcüklü, Feyyaz: Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Uygulanması, 11. Bs., Ankara, Turhan Kitabevi, 2016.
- Gözübüyük, A. Şeref/Tan, Turgut: İdare Hukuku C. I Genel Esaslar, 13. Bs., Ankara, Turhan Kitabevi, 2019.
- Gruber, Urs: Münchener Kommentar zur ZPO, 6. Aufl., 2020.
- Gümüşkaya, Gamze: Mülkiyet Hakkına Vergisel Müdahaleler Bakımından İnsan Hakları Avrupa Mahkemesine Kişisel Başvuru, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2010.
- Huber, Michael: Musielak/Voit, ZPO, 18. Aufl., 2021.
- Karakoç, Yusuf: Genel Vergi Hukuku, 6. Bs., Ankara, Yetkin Yayınları, 2012 (Vergi).
- Karakoç, Yusuf: Kamu İcra Hukuku, Ankara, Yetkin Yayınları, 2016 (Kamu İcra).
- Karmış, Enver: “İmtiyazlı İşçi Alacağı, Kamu Alacağı, Üçüncü Şahıstaki Alacak ve TMSF ile Kamu Bankalarının Amme Alacağı Takibinde Sıra Cetveli”, İstanbul Barosu Dergisi, 2005, C. 79, S. 2, s. 365-414.
- Karşlı, Abdurrahim: İcra ve İflâs Hukuku, 3. Bs., İstanbul, Alternatif Yayıncılık, 2014.
- Kızılot, Şükrü: Katma Değer Vergisi Kanunu ve Uygulanması, C. II, Ankara, 1998.
- Koçak, Muhsin: Vergi-İcra Hukuku, 2. Bs., Ankara, Seçkin Yayınları, 2018.
- Köroğlu, Anıl/Kaplan, Mikail Bora: “Özel Okullar ile Özel Öğrenci Yurt ve Benzeri Kurumların Taşınır ve Taşınmaz Mallarının Haczi: İİK m. 362/a Hükmünün Değerlendirilmesi”, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 28, S. 3, 2020, s. 1061-1082.
- Kren Kostkiewicz, Jolanta: SchKG Kommentar, Orell Füssli Kommentar, 20. Aufl., 2020.

- Kumrulu, Ahmet: “Vergi İcra Hukukuna Kavramsal Bir Yaklaşım”, Prof. Dr. Akif Enginay’a 65. Yaş Armağanı, Ankara, 1981, s. 647-668.
- Kuru, Baki: İcra ve İflâs Hukuku El Kitabı, 2. Bs., Ankara, Adalet Yayınevi, 2013.
- Kuru, Baki: İstinaf Sistemine Göre Yazılmış İcra ve İflâs Hukuku Ders Kitabı, 3. Bs., Ankara, Yetkin Yayınları, 2019 (Ders Kitabı).
- Küçük, Alper Tunga: 2004 Sayılı İcra ve İflâs Kanunu Kapsamında Hacze Takipli İştirak (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2014.
- Muşul, Timuçin: İcra ve İflâs Hukuku, C. I, 6. bs Ankara, Adalet Yayınevi, 2013 (İcra).
- Muşul, Timuçin: Haciz ve Hacze İştirak, Ankara, Adalet Yayınevi, 2019 (Haciz).
- Namlı, Mert: İcra Hukukunda Taşınmaz Malların Haczi ve Paraya Çevrilmesi, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2019.
- Oktar, S. Ateş: Vergi Hukuku, 14. Bs., İstanbul, Türkmen Kitabevi, 2019.
- Olgaç, Senai/Köymen, Haydar: Kazai ve İlmi İçtihatlarla Türk İcra ve İflâs Kanunu, 2. Bs., İstanbul, 1965.
- Onar, Sıddık Sami: İdare Hukukunun Umumi Esasları, C. III, 3. Bs., İstanbul, Hak Kitabevi, 1966.
- Orhaner, Emine: Kamu Maliyesi, Ankara, Siyasal Kitabevi, 2007.
- Öden, Merih: Türk Anayasa Hukukunda Eşitlik İlkesi, Ankara, Yetkin Yayınları, 2003.
- Öncel, Mualla/Kumrulu, Ahmet/Çağan, Nami/Göker, Cenker: Vergi Hukuku, 29. Bs., Ankara, Turhan Kitabevi, 2020.
- Öner, Erdoğan: Vergi Hukuku, 12. Bs., Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2020.
- Özay, İl Han: Günışığında Yönetim, İstanbul, Filiz Kitabevi, 2017.
- Özbalcı, Yılmaz: Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun Yorum ve Açıklamaları, Ankara, Oluş Yayıncılık, 2006 (Amme).
- Özbalcı, Yılmaz: Katma Değer Vergisi Kanunu Yorum ve Açıklamaları, Ankara, 2006.
- Özekes, Muhammet: İcra Hukukunda Temel Haklar ve İlkeler, Ankara, Adalet Yayınevi, 2009 (Temel Haklar).

- Özekes, Muhammet: “İcra ve İflâs Kanunu’nda İhtiyati Hacze İlişkin Değişikliklerin Değerlendirilmesi”, Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 1, S. 2, 2005, s. 445-457.
- Özekes, Muhammet: “Türk İcra Hukukunun Sorunları ve Temel Haklar Bakımından Genel Değerlendirme, Doç. Dr. Haluk Konuralp’in Anısına MİHBİR Toplantısı VII, İzmir, 2008, s. 265-291.
- Pehlivanoglu, Beren: Kamu Alacakları Bakımından Hacze İştirak (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2020.
- Peksöz, Vildan: “Spor Kulüplerinin Özel Müzelerinde Yer Alan Kültür Varlığı Niteliğindeki Mallarının Haczi”, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 28, S. 3, 2020, s. 941-964.
- Pekcanitez, Hakan/Atalay, Oğuz/Sungurtekin Özkan, Meral/Özekes, Muhammet: İcra ve İflâs Hukuku Ders Kitabı, 7. Bs. İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2020.
- Postacıoğlu, İlhan E.: İcra Hukuku Esasları, 4. Bs., İstanbul, İstanbul Üniversitesi Fakülteler Matbaası, 1982.
- Rençber, Altan: Vergi İcra Hukukunda Ödeme Emri, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2014.
- Sonsuzoğlu, Elif: Türk Vergi Hukukunda Fer’i Borç ve Alacak Olarak Faiz, İstanbul, 2. Bs., İstanbul, Türkmen Kitabevi, 2013.
- Söhmen, Rüçhan: İcra ve İflâs Hukukunda Hacze İştirak (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 1992.
- Şenyüz, Doğan/Yüce, Mehmet/Gerçek, Adnan: Vergi Hukuku, Bursa, Ekin Kitabevi, 2011.
- Şimşek, Edip: Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Kanun Şerhi Uygulama ve İçtihatlar, 2. Bs., İstanbul, Alfa Yayınları, 1996.
- Tancı, Muhittin/Arıkan, Vural/Yalçiner, Polat: İzahlı İçtihatlı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun ve Tahsilatla İlgili Diğer Kanunlar, Ankara, Balkanoğlu Matbaacılık, 1975.
- Taşkan, Yusuf Ziya: Vergi Hukuku, 4. Bs, Ankara, Adalet Yayınevi, 2021.
- Toprak, Cemal: Hacze İştirak (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2003.
- Tuncer, Selahaddin: “İktisadi Kalkınma ve Amme Varidatı”, Maliye Araştırma Merkezi Konferansları, S. 5, 1959, s. 175-204.

- Uluatam, Özham/Methibay, Yaşar: Vergi Hukuku, 5. Bs., Ankara, İmaj Yayınları, 2001.
- Uyar, Talih/Uyar, Alper/Uyar, Cüneyt: İcra ve İflâs Kanunu Şerhi, C.II, 2. bs, Ankara, Bilge Yayınevi, 2012.
- Uyar, Talih: “Hacze Adi (Takipli) Katılma (İİK m.100)”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, S. 66, 2006, s. 352-376.
- Ünlü, M. Cengiz: Açıklamalı-İçtihatlı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun, Ankara, Seçkin Yayınevi, 2001.
- Üstün, Ümit Süleyman: Kamu Alacaklarında Rüçhan Hakkı, İstanbul, Legal Yayınevi, 2013 (Rüçhan Hakkı).
- Üstün, Ümit Süleyman: “Kamu İdareleri Tarafından Konulan Hacizler Arasında Öncelik (Kamu İdareleri Arasında Hacze İştirak), Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 23, S. 1, 2015, s. 53-69 (Öncelik).
- Üstündağ, Saim: İcra Hukukunun Esasları, 8. Bs., İstanbul, Fakülteler Matbaası, 2004.
- Yaltı Soydan, Billur: “Mülkiyet Hakkı Versus Vergilendirme Yetkisi: İnsan Hakları Avrupa Mahkemesine Göre Mülkiyet Hakkına Müdahalenin Sınırı”, Vergi Dünyası, S. 227, Temmuz 2000, s. 103-114.
- Yavaş, Murat: “Maaş ve Ücret Haczi”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, S. 84, 2009, s. 93-120.
- Yerlikaya, Gökhan: Açıklamalı ve İçtihatlı 6183 Sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun Şerhi, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2012.
- Yıldırım, Mehmet Kâmil/Deren Yıldırım, Nevhis: İcra ve İflâs Hukuku, 7. Bs., İstanbul, Beta Yayınları, 2016.
- Yılmaz, Ejder: “Hacze Takipli Katılma”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. XXX, 1973/1-4, s. 271-316 (Takipli Katılma).
- Yılmaz, Ejder: İcra ve İflâs Kanunu Şerhi, Ankara, Yetkin Yayınları, 2016 (Şerh).
- Yılmaz, Kazım: 6183 Sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun Uygulaması, İstanbul, Bilnet Matbaacılık, 2015 (Amme).